

всеукраїнська загальнополітична і літературно-художня газета

КРИМСЬКА СВІТЛЯЩА

<http://svitlytsia.crimea.ua>

№ 47 (1828)

П'ятниця, 21 листопада 2014 р.

Видається з 31 грудня 1992 р.

Ціна договірна

ЛИШ ТОЙ ДОСТОЙНИЙ ГІДНОСТІ Й СВОБОДИ, ХТО КОЖЕН ДЕНЬ ЗА НИХ ІДЕ НА БІЙ!

ПРЕЗИДЕНТ УКРАЇНИ ПЕТРО ПОРОШЕНКО ПІДПИСАВ УКАЗИ ПРО ВІДЗНАЧЕННЯ ЩОРІЧНО
21 ЛИСТОПАДА – ДНЯ ГІДНОСТІ ТА СВОБОДИ, 22 СІЧНЯ – ДНЯ СОБОРНОСТІ УКРАЇНИ

«Україна – це територія гідності і свободи. Такими нас зробила не одна, а дві революції – наш Майдан 2004 року, який був Святом Свободи, і Революція 2013 року, Революція Гідності. Це був надзвичайно важкий іспит для України, коли українці продемонстрували свою європейськість, гідність, своє прагнення до свободи. Мені, як Президенту України, залишається лише документально засвідчити це і підписати Указ про День Гідності та Свободи, який українці віднині і навіть будуть відзначати 21 листопада», – сказав Глава держави.

За словами Петра Порошенка, 22 січня, як і раніше, країна святкуватиме День Соборності України. «День єдності України, день Злуки», – сказав Президент.

* * *

У Києві 21 листопада відбудуться пам'ятні заходи з нагоди річниці від початку Євромайдану. Про це повідомляє сайт KievNews з посиланням на міністра культури України Євгена Нищука. У програмі заходів – концерт «Пісні свободи», в якому візьмуть участь активісти Майдану та учасники АТО. Також у Києві відбудеться фініш автопробігу Варшава – Київ, присвяченого подіям на Майдані. Заходи не матимуть святкового характеру, зважаючи на трагічність подій під час революції...

Майдан. Революція Гідності

22 ЛИСТОПАДА – ДЕНЬ ПАМ'ЯТИ ЖЕРТВ ГОЛОДОМОРІВ

Національні пам'ятні заходи 22 листопада пройдуть під гаслом «Голодом вбивали нашу свободу. Непідкорені у 1933-му – непереможні сьогодні».

У Києві на території Національного музею «Меморіал пам'яті жертв голодоморів в Україні» 22 листопада о 15.00 розпочнуться скорботні заходи до 81-х роковин Голодомору 1932-1933 рр.; о 16.00 – загальнонаціональна хвилина мовчання та всеукраїнська акція «Запали свічку пам'яті».

На фото: 2013 рік, архієпископ Сімферопольський і Кримський Климент (УПЦ КП) проводить молебень біля пам'ятного знаку жертвам Голодоморів, який вмонтовано у стіну храму св. Володимира та Ольги у Сімферополі. Цього року тут також чекають небайдужих кримчан на пам'ятні заходи...

Нещодавно в місті Нова Каховка на Херсонщині за сприяння заступника директора ПАТ «Дім марочних коняків «Таврія» Гани Горкун видано збірник «Голодомор 1932-1933 років очима свідків Нової Каховки».

Книга містить свідчення очевидців Голодомору, які на той час мешкали в селах нинішньої Новокаховської міської ради (колишньої західної частини Каховського району) та інших областях, оповідання і вірши місцевих авторів про трагедію 1932-1933 років, створені ними на основі реальних подій, а також матеріали про вшанування пам'яті безвинно замучених голodom українців.

Свідчення у 2008 році зібрали бібліотекарі, вчителі, волонтери.

Очевидці розповідали, що влада позабирала у людей

ДЛЯ ТИХ, ХТО ШУКАЄ ПРАВДУ

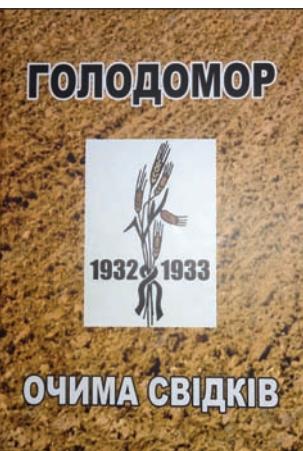
їжу. Внаслідок цього її стався голод. Багато селян померли голодною смертю. Траплялися й випадки людоїдства. У Каховському районі за період з 1929 до 1933 року зменшення населення становило від 20 до 24,9%. Голод не був в Криму, який тоді належав Росії. Але там стояли війська, які не дозволяли ввозити харчі в Україну.

Свідчить Роза Бутенко, 1928 року народження: «Після Голодомору у селах кілька роців діти не народжувались взагалі. Скільки людей померло в той час, ніхто точно не знає. Але ж весь Союз тоді не голодував, і допомогу можна було надати. Резерви запасі ж були завжди. То невже не можна було організувати допомогу українцям на державному рівні?» Думаю, що можна, але комуністична влада цього не хотіла, її потрібні були раби – покірні, безсловесні, залякані. І такими вони робили українців, винищуючи наш генофонд».

Іван Дерновий, 1930 року народження, який у 1932-1933 роках жив у селі Копані Запорізької області, порівнюю: «Під час війни голоду не було, німці харчі не відбирали. Могли свиню там у

когось забрати або декілька курок зловити, але все не забирали. А от коли Червона Армія проходила, особливо тиловики, які за нею йшли, отоді забирали все зерно, що знаходили на гориці, в коморі – казали треба для армії і не цікавилися, як я люди будуть виживати. Свідком цього я був сам і пам'ятаю, як ходила з ними по хатах місцева активістка Ганна Мозгова, показувала, що, де у кого брати й сама лазила по горищах, вигрібала все до останньої зернини. Ця жінка дожила до 90 років і недавно померла в Копанях. Отакий наш народ – дозволив цій душогубці благополучно доживати віку, незасуджений і непокараний. Під час війни з нашого села на фронті загинуло 150 чоловік – це офіційна цифра, але не повірнулося набагато більше фронтовиків – на них приходили повідомлення «пропал без вести».

Голод на Наддніпрянській Україні був і після Другої світової війни. Той же Іван Дерновий згадує: «Скільки людей померло в той час, я не скажу. Знаю, що сусід наш був одинокий літній чоловік, фронтовик – помер від голоду. А сусідка, вдова,

чоловік загинув на фронті, залишився з чотирма дітьми, найменша дівчинка десь пропала, не стало її і все – люди говорили, що її з'їли, що жінка пішла на це, щоб врятувати старших від голоду...»

А в Радянському Союзі голоду не було, в інших республіках були продуктів запаси. Тому деякі наші чоловіки по двоє-троє збиралися і їздили за харчами – зокрема, до Грузії...

(Продовження на 3-й стор.)

**КРИМСЬКА
СВІТЛИЦЯ**

ЗАСНОВНИКИ:
Міністерство культури і туризму України,
Всеукраїнське товариство «Прогресів» імені Тараса Шевченка,
трудовий колектив підприємства «Об'єднана редакція газети «Кримська світлиця»

За вагомий внесок у справу українського національного відродження, розбудову та зміцнення Української держави редакція газети «Кримська світлиця» нагороджена медаллю Всеукраїнського товариства «Прогресів» «БУДІВНИЧИЙ УКРАЇНИ»

Головний редактор
Віктор КАЧУЛА

Газета зареєстрована
Міністерством юстиції
України
Реєстраційне свідоцтво
КВ № 12042-913ПР
від 30.11.2006 р.
Індекс: 90269

Редакція не завжди по-
діляє думки авторів публі-
кацій, відповідальність за
достовірність фактів не-
суть автори.

Рукописи не рецензують-
ся і не повертаються. Ли-
стування з читачами - на
сторінках газети.

Матеріали для друку
приймаються в електрон-
ному вигляді. Редакція
залишає за собою право
скорочувати публі-
кації і редактувати мову.

ТЕЛЕФОНИ:
головного редактора -
(067) 650-14-22
(050) 957-84-40

АДРЕСА РЕДАКЦІЙ:
95006, м. Сімферополь,
вул. Гагаріна, 5,
2-й пов., к. 13 - 14
e-mail: kr_svit@meta.ua
http://svitlytsia.crimea.ua
Віддруковано в ТОВ
«МЕГА-Поліграф»,
м. Київ, вул. Марко
Вовчок, 12/14,
тел. (044) 581-68-15
e-mail: office@mega-
poligraf.kiev.ua
Тираж — 5000

ВИДАВЕЦЬ -
ДП «Національне
газетно-журналне
видавництво»

03040, м. Київ,
вул. Васильківська, 1,
тел./факс
(044) 498-23-65
Р/р 3712800300584
в УДКСУ у м. Київ
МФО 820019
код ЄДРПОУ 16482679
E-mail:
vidavniictvo@gmail.com

Розповсюдження,
передплатна, реклама:
тел. +38(044) 498-23-64;
+38 (050) 310-56-63

ПАРЛАМЕНТ ГОТОУЄТЬСЯ ДО ПЕРШОГО ЗАСІДАННЯ

Представник партії «Блок Петра Порошенка» Володимир Гройсман заявив, що новообраний парламент почне працювати 27 листопада.

У середу почала роботу група з підготовки першого засідання Верховної Ради восьмого скликання, головою групи обрано В. Гройсмана.

Раніше у партії «Блок Петра Порошенка» пропонували провести перше пленарне засідання новообраний Верховної Ради восьмого скликання ще до кінця листопада цього року. У партії «Батьківщина» заявили, що перше засідання новообраниого парламенту потрібно провести 21 листопада.

Наразі партії «Блок Петра Порошенка», «Самопоміч», «Батьківщина», «Народний фронт» і «Радикальна партія Олега Ляшка» продовжують переговори щодо тексту коаліційної угоди.

* * *

Кожен другий українець вважає, що чинний Прем'єр-міністр України Арсеній Яценюк повинен залишитися на цій посаді після формування коаліції у Верховній Раді. Про це свідчать результати опитування соціологічної групи «Рейтинг».

«Більшість з опитаних бачить Прем'єр-міністром України після виборів 26 жовтня Арсенія Яценюка

(50%), значно менше — Юрія Бойка (6%), Андрія Садового (5%), Володимира Гройсмана (4%), Юлію Тимошенко (4%), Олега Ляшка (3%), Сергія Тігіпка (1%)», — йдеться в повідомленні.

Щодо Голови Верховної Ради, то 22% бачать на цій посаді чинного спікера Олександра Турчинова, 9% — нинішнього віце-прем'єра Володимира Гройсмана, 8% — колишнього спікера Володимира Литвина. Крім того, по 5% бачать головою парламенту Олега Ляшка та Юлію Тимошенко, 4% — Юрія Луценка, 3% — Юрія Бойка, 2% — Ганну Гопко.

Серед можливих форматів коаліції найбільшою підтримкою користуються «Блок Петра Порошенка — Народний фронт — Самопоміч — Радикальна партія — Батьківщина» (19%) і «БПП — Народний фронт — Самопоміч» (17%). На третьому місці — формат «БПП — Народний фронт» (12%).

Найменшою підтримкою користуються формати «БПП — Народний фронт — Самопоміч — Батьківщина» (9%) і «БПП — Опозиційний блок» (5%). Натомість 20% опитаних не підтримують жоден з цих форматів, кожен шостий — не визначився. Опитування проводилося 6-13 листопада.

них прав громадян», — сказав А. Лисенко.

За його словами, всі громадяни, права яких порушено або які мають інформацію про такі факти, можуть долучитися до наповнення картки, яку можна знайти на сайті.

Речник Радбезу зазначив, що наразі на півострові посилюються репресії проти кримськотатарського народу. «На даний час наявні такі тенденції: якщо навесні, тобто на початку окупації Криму, переслідувань називали переважно проукраїнськими активістами, то останнім часом фіксується посилення тиску на кримських татар. Від початку окупації було викрадено 21 представника кримськотатарського народу, на жаль, частина з них загинула», — наголосив він.

А. Лисенко додав, що всі ці факти документуватимуться та передаватимуться, зокрема, міжнародним організаціям.

ПРОТЕСТНІ НАСТРОЇ ЗРОСТАЮТЬ, ЛЮДИ «ЗМЕТУТЬ» ВЛАДУ БОЙОВИКІВ

* * *

Голова Донецької обласної державної адміністрації Олександр Кіхтенко переконаний, що місцеві жителі окупованого Донбасу в найближчому майбутньому «зметуть» окупантів владу.

Як передає кореспондент УНІАН, про це голова Донецької ОДА сказав журналістам у прес-центрі Адміністрації Президента після засідання Ради національної безпеки і оборони.

«Ті подачки у вигляді гуманітарної допомоги — це тільки піар-акція, вони не забезпечують потреби людей, які проживають на окупованій території, і вони це на собі відчувають», — сказав він.

«Протестні настрої теж зростають. Я думаю, що ми доживемо до того часу, коли жителі окупованого Донбасу зметуть ту невеличку купку маргіналів, яка зі зброяєю сьогодні віджимає бізнес, розстрілює мирних людей та безчинствує на цій території», — сказав голова Донецької ОДА.

«Я думаю, що час сьогодні працює саме на державу», — додав він.

* * *

Геннадій МОСКАЛЬ: «Буду особисто присутнім на похороні «ЛНР» і заб'ю останній цвях у її труну...» —

ЧИТАЙТЕ СТОР. 7

ПОРОШЕНКО ПОДЯКУВАВ ЗА СОЛІДАРНІСТЬ

Президент Петро Порошенко подякував Прем'єр-міністру Австралії Тоні Ебботту за чітку позицію щодо підтримки України. Про це повідомляє прес-служба Глави держави.

«Я широ віячний за ту неймовірну солідарність та Ваші зусилля, які зробили тему агресії проти України основною на порядку денного саміту «Великої двадцятки» в австралійському Брисбені», — заявив Президент.

За його словами, українці цінують, що Австралія, яка є такою далекою і водночас такою дружньою, зайняла чітку позицію щодо підтримки мирного врегулювання ситуації на Донбасі і засудила порушення міжнародного права.

Прем'єр-міністр Австралії зазначив, що всі лідери демократичного світу під час саміту однозначно виявили підтримку України і її територіальної цілісності. Він наголосив, що сьогодні в Україні йде боротьба за свободу і демократію, і підтримка всього цивілізованого світу на боці України.

Ебботт запросив Порошенка до кінця цього року відвідати Австралію з візитом.

«ЗАБИРАЙТЕСЯ ГЕТЬ З УКРАЇНИ!»

Президент Росії Володимир Путін достроково залишив саміт G20, де на цього обвалилася критика та ігнорування з боку лідерів інших країн.

Володимир Путін пояснив, що з саміту він вийшов через те, що хоче поспати. «Я не пішов на спільній сіданок, але там залишився наш міністр фінансів», — заявив російський президент, передає ТСН.ua. «Нам звідси до Владивостока летіти 9 годин і ще 9 — до Москви. Ще треба дістатися додому і в понеділок треба на роботу вийти. А ще чотири-п'ять годин поспати», — заявив Володимир Путін на підсумковій прес-конференції в Брисбені.

Нагадаємо, на двохденному саміті критикували дії Володимира Путіна щодо України Президент США Барак Обама, канцлер Німеччини Ангела Меркель, прем'єр Австралії Тоні Еббот, прем'єр Великобританії Девід Кемерон. А прем'єр Канади Стівен Гарпер сказав Путіну прямо: «Забираїтесь геть з України!».

А ПУТИН ЗАЯВИВ, що В АВСТРАЛІЇ ЙОГО ЗУСТРІЧАЛИ... АПЛОДИСМЕНТАМИ!

Президент Росії Володимир Путін задоволений «виятково теплим, сердечним і доброзичливим» прийомом на саміті G-20 в австралійському Брисбені.

Про це він заявив особисто в рамках «Загальноросійського народного форуму», передає ТАСС. «Австралійські партнери створили винятково доброзичливу обстановку для роботи. Сердечну, я б сказав, сприятливу для пошуку розв'язання проблем», — сказав російський президент. Більше того, за його словами, на вулицях Австралії пересічні перехожі зустрічали його «апплодисментами», іншими знаками уваги і добра зблизчливо, що він навіть здивувався «цією теплотою».

Також Володимир Путін заявив, що не хотів стояти в черзі на виліт, оскільки, за його словами, в кінці подібних заходів утворюється черга з високопоставлених осіб, яких розподіляють «за алфавітом», і кажуть, «кому коли їхати».

«Краще було раніше відбути до дому», — так він пояснив ранній від'їзд з G-20.

ТИМ ЧАСОМ...

Українці, які проживають в Австралії, провели мітинг проти візиту президента Росії Володимира Путіна на саміт «Великої двадцятки», який 15-16 листопада проходив в австралійському Брисбені.

Під час мітингу президент федерації українців Австралії Стефан Романів зазначив, що Путіну не раді в Австралії. Присутні на мітингу були одягнуті у вишиванки або обгорнені українським прапором. Протестувальники тримали в руках плакати: «Путін, забираїтесь геть з України!», «Путін, припини вбивства українців!», «Російські війська, забираїтесь геть з України!», «Зупиніть кремлівського агресора. Адольф Путін — покинь Крим!», «Путін не бажаний в ОЗ», «Не дозволяйте Путлеру захоплювати Україну», «Заберіть руки з України. Путін — не живи в минулому з братами по КДБ Леніним та Сталіним» та інші.

БІЛЬШІСТЬ УКРАЇНЦІВ ВВАЖАЮТЬ ГОЛОДОМОР ГЕНОЦИДОМ

Більшість українців — 72% — вважають, що Голодомор 1932-1933 років був геноцидом українського народу.

Про це свідчать результати дослідження, проведеного соціологічною групою «Рейтинг» у листопаді 2014 року.

«Більшість опитаних українців (72%) погоджуються з твердженням, що Голодомор 1932-1933 років був геноцидом українського народу, натомість не погодились із твердженням 15% опитаних. Не визначились щодо цього питання 14% опитаних», — повідомляється на сайті соціологічної групи.

Крім того, як зазначається, за останні п'ять років зафіксовано найбільший відсоток респондентів, які вважають Голодомор геноцидом. У 2010 році цей відсоток становив 61%, у 2011 р. —

58%, у 2012 р. — 59%, у 2013 р. — 66%, у 2014 р. — 72%.

При цьому противників визнання Голодомору геноцидом протягом 2010-2013 років поменшало з 25 до 15%.

«Таким чином, сьогодні твердження, що Голодомор 1932-1933 років був геноцидом українського народу, поділяють більшість опитаних мешканців усіх регіонів включно з Донбасом. Разом із тим, варто зазначити, що попередні національні дослідження з даної тематики включали Крим і частину Донбасу, які сьогодні не підконтрольні українській владі», — зазначають соціологи.

З цим твердженням погоджуються усі без винятку вікові категорії населення, і чим вищий рівень освіти і доходів респондентів, тим більше серед них підтримка. Мешканці сіл більше згодні з тезою про Голодомор-геноцид, аніж мешканці міст (78% проти 69%).

ДЛЯ ТИХ, ХТО ШУКАЄ ПРАВДУ

(Закінчення. Поч. на 1-й стор.)

Грузини — люди доброзичливі й гостинні, коли дізnavалися, як будують українці, заводили їх до хати і пропонували брати все, що самі мали, безплатно. Отак, побираючись, чоловіки рятували свої сім'ї. А ще їздили на Західну Україну — звідти також харчі привозили, там такого голода не було. Там люди також співчували і давали продукти».

Слід згадати, що на Західній Україні діяла УПА, тож Москва побоювалася влаштувати голodomор і там.

Книга містить також життєпис письменника Михайла Масютка. Він народився 18 листопада 1918 року в селі Чаплинка на Херсонщині. Батько був священнослужителем, а мати — вчителькою. На початку 1930-х вони, побоюючись репресій, переїхали в містечко Олешки (нині Цюрупинськ). Батьки, рятуючи від голода, втекли з молодшим сином Вадимом у Крим. Михайло в 1933 році закінчив семирічну школу в Олешках, згодом навчався в Херсонському пединституті, звідки був виключений за згадку на студентській вечірці про Голодомор 1932-1933 років. У 1937 році Масютка засудили до п'яти років ув'язнення і відправили на золоті копальні на Колиму. Якось Михайло заступився за латиша, якого бив бригадир, і сам зазнав катувань. Кілька разів лиши випадок рятував його від смерті.

У 1940 році в Криму помер батько Михайла. Мати добилася перегляду справи. Вирок було скасовано. З 1942 до 1945 року автоматник Михайло з боями дійшов до Берліна, був нагороджений медаллю. Після демобілізації Михайло Масютко повернувся до сім'ї в Крим, у селище Сарабуз. Потім вчителював і вчився на Львівщині, Волині і Київщині. Зазнає переслідувань за написання для наукового гуртка роботи, в якій доводив, що не існує моралі комуністичної чи якоїсь іншої, існує тільки загальнолюдська мораль.

У Львові Михайло Масютко познайомився з Анною Романишин, яка з родиною повернулася із заслання. У 1962 році вони одружилися, жили то у Феодосії, то у Львові. У Феодосії Масютко збудував хату. Анна Романишин стала його соратницею і надійною опорою на всю решту життя.

Масютко, вийшовши на педагогічну пенсію, зосередився на літературній праці. Зрідка друкувався в республікан-

ській, а також обласній пресі Криму і Львова. Під час Шевченківського ювілею 1964 року виступав із бесідами про творчість Шевченка на Феодосійському радіо та Львівському радіо й телебаченні.

М. Масютко брав активну участь у русі «шістдесятників», написав низку гострих публістичних статей, які виходили самвидавом, оповідання і вірші. Михаїл Савич охарактеризував СРСР як російську комуністичну імперію, показав облудність і фальшивість советських народолюбічних гасел, закликав українців вирости в своїх душах Україну і готовити себе до незалежного життя.

Влітку 1965 року в Криму одночасно відпочивали Михайло та Ольга Горині, Дмитро Павличко з дружиною Богданою, Іван Драч і Роман Іваничук. Масютко влаштував їм прогулянку на Карадаг. За ними майже відкрито стежили агенти КДБ. Ця прогулянка у матеріалах слідства фігурувала як «нарада у верхах».

4 вересня 1965 року КДБісти влаштували обшуки у хаті Масютка в Феодосії. У Михайла Савича вилучили самвидавні літературу і його власний літературний доробок.

У тюрмі під час слідства Масютко взяв у бібліотеці твори Леніна, написав працю про відхилення від «ленинських норм національної політики» і відіслав її до президії ХХІІ з'їзду КПРС. Львівський обласний суд на закритому засіданні засудив Михайла Масютка до 6 років таборів суворого режиму за звинуваченням в антирадянській націоналістичній пропаганді й агітації. Незважаючи на тяжкий стан здоров'я (виразка дванадцятапільної киші, нещодавно перенесена складна онкооперація в районі серця), Масютка змусили працювати вантажником аварійної бригади. Внаслідок цього у в'язня порозხодилися післяопераційні шви. Нещасний написав скаргу до Верховної Ради України. У відповідь Масютка звинуватили у «виготовленні й поширенні в таборі антирадянських документів» і посадили на шість місяців у штрафний ізолятор. У вересні 1971 року Масютко вийшов звільнений. Однак йому не дозволили прописатися в Феодосії у власній хаті. Домівку довелося продати.

Оселитися у Львові теж не дозволили. Масютко отримав згоду на проживання на предківській землі в селі Дніпряні на Херсонщині. Там Михайло Масютко продовжив свою літературну діяльність. У самвидаві знову з'являються його статті. Наприкінці 1980-х — у 90-х роках Масютко вів публістичну діяльність у пресі, на радіо й телебаченні. 28 жовтня 1992 року Михайла Масютка реабілітували.

9 вересня 1993 року з ініціативи багаторічного політ'язна, вчителя і письменника М. С. Масютка та інших дніпрянів у Дніпрянках було встановлено та освячено пам'ятний Хрест жертвам репресій і голodomорів 1921-1923 рр., 1932-1933 рр. і 1947 р.

На 83-му році життя Михайло Масютко, який нездужав, мусив перейхати до родичів дружини в Луцьк. Борець за незалежність України М. С. Масютко помер у день свого народження 18 листопада 2001 року.

2003 року брат письменника Вадим Черкас видав книжку його оповідань. Проте частина творчої спадщини Михайла Масютка ще чекає видання.

Укладач збірника «Голодомор 1932-1933 років очима свідків Нової Каховки» Роза Сидоренко і Людмила Петрова зазначають у передмові: «Ця книга є першим офіційним збірником свідчень Голодомору на території колишньої західної частини Каховського району».

Видання адресоване тим, хто шукає правду.

Анатолій ЗБОРОВСЬКИЙ
м. Ірпінь

ДІЇ «САМООБОРОНИ» В КРИМУ ЖАХАЮТЬ НАВІТЬ КОМУНІСТИВ

Головний кримський комуніст Леонід Грач просить дати оцінку діям «самооборони» і подібним її новоутворенням, вирішити питання доцільності її діяльності в Криму, «враховуючи той факт, що ця структура прагне підмінити собою правоохранну систему».

Як повідомляє «Укрінформ», «Госсовет» Криму підготував до Держдуми РФ законопроект «Про недопущення переслідування осіб за дії, вчинені з метою охорони громадського порядку та захисту інтересів Республіки Крим».

Як приклад, він навів факт рейдерського захоплення державного підприємства — племінного птахівничого господарства в Сакському районі, територія якого «передбуває в повній владі «самооборонівців», які поводяться, немов на окупованій території, що, по суті, і є таєм» — заявляє політик.

Він також звертає увагу на факт захоплення «самооборонівцями» дитячого оздоровчого табору «Променістий» у селі Заозерне Сакського району.

ВСЕЛЕНСЬКИЙ ПАТРІАРХ ЗВЕРНУВСЯ ДО УКРАЇНЦІВ З НАГОДИ РІЧНИЦІ ГОЛОДОМОРУ

Вселенський патріарх Варфоломій записав відеозвернення до українського народу з нагоди 81-ї річниці Голодомору, повідомляє ТСН.ua. Перший православний архієрей світу запевняє українців у своїй молитві і закликав до пам'яті, примирення і прощення.

Відеоролик розміщений на офіційному каналі Константинопольського патріархату в YouTube. Патріарх говорить англійською мовою. Водночас творці відео подбали про супровід звернення українськими субтитрами.

«З почуттям великої погави і водночас з глибоким болем у серці ми звертаємося від імені історичної та мученицької Матері-Церкви Константинополя до всіх вас у цей скорботний день 81-ї річниці Голодомору українського народу. У той час, коли ми молитовно згадуємо про ті трагічні, неподільні події 1932-1933 років, коли безліч людських життів було перервано штучним і жорстоким голодом, ми також молимося за упокій душ померлих жертв Голодомору із загоєнням хворобливих душевих ран нашого благословленного народу», — заявив владика Варфоломій.

Вселенський патріарх також закликав пам'ятати тяжкі уроки історії і вчитися на трагедіях минулого. При цьому, вважає він, слід дбати про рух у майбутнє, не забуваючи про такі якості, як співуття і прощення.

У КРИМУ ПРОДОВЖУЮТЬ ПОЗБУВАТИСЯ «ШІДЛІВИХ» УКРАЇНСЬКИХ КНИЖОК

В анексованому Криму продовжують позбавлятися української літератури.

За словами Левкової, ці книги були призначенні для військово-морського ліцею, в якому тепер немає потреби в українській літературі.

Це — не перший випадок, коли українську літературу активісти відправляють на материкову Україну, рятуючи книгу від знищення.

Раніше Оксана Левкова повідомляла про те, що в анексованому Севастополі партнеру проекту відповідно до Закону Божого (бо ж не їхнього патріархату). Саме ці видання кримський партнер Всеукраїнської громадської організації «Не будь байдужим!» Оксана Левкова.

«Ось які книги вважають шідлівими росіяни — від історичних, зокрема, й про Голодомор — до Закону Божого (бо ж не їхнього патріархату).

Саме ці видання зібрали від

Аксіонові. Абсолютно всі книги — українські. Очевидно, що російськомовні брошюри-поліанти не становлять загрозу формуванню нової російської ідентичності «по-кримськи», — написала Левкова, опублікувавши фотографії книг українською мовою.

Його прийняття дозволило б виправдати дії членів кримської «самооборони», виних у порушеннях прав і свобод людей в Криму, нападах на журналістів та прокурорів кримських активістів. Крім того, зафіксовано участь озброєних осіб у викраденні Решата Аметова, пізніше виявленого убитим зі слідами торту. Поправки «Госсовета» у федеральний закон «Про участь громадян в охороні громадського порядку» дозволили б амністувати дії кримських «ополченців», пояснюючи їх «крайньою необхідністю». На сьогодні пропозиції поки не знайшли підтримки в Держдумі РФ.

ОКУПАНТИ ПЕРЕСЛІДУЮТЬ КРИМЧАН ЗА КРИТИКУ РОСІЇ

Жителі Криму, які протистоять діям Росії на території півострова, піддаються залякуванням і нападкам. Зокрема, йдеться про кримських татар, активістів та журналістів. Про це йдеться у новому звіті правозахисної організації Human Rights Watch, опублікованому 17 листопада, повідомляє «Нове время».

Колишнє спільнє майно громади раптом стало заборонене для користування. Не можна було ні ловити рибу, ні збирати грибів, ні зерна, бо це все було державне майно. У людей забирали спільний громадський ресурс, створюючи колективний (а насправді державний).

До колективізації абсолютну більшість села складали так звані «господарі» — вони жили з індивідуального господарства, мали землю, худобу, іноді якесь виробництво на кшталт млина. Хтось мав більше, хтось менше, але НЕП давав можливість заробляти, продаючи надлишки продукції, і люди купували коней, худобу, механізми.

Земельні надії люди отримали під час так званої «порізки», коли землю розподіляли між селянами. Це була епохальна подія для села. Ця земля передавалася далі по родині, з неї жили і жили непогано. Земля була у всіх. Не мало значення, займався селянин ремеслом чи ні, але він обов'язково обробляв землю, щоб забезпечити себе їжею.

В серпні 1929 року Раднаркомом (Кабінет міністрів) УРСР ухвалює постанову про ознаки куркульських господарств. Тих господарів, про яких ми говорили, почали називати куркулями — до 1929-го це слово на селі не вживалося.

Які ознаки цих куркульських господарств? Якщо в господарстві є млин, олійниця, круподерня, просорушка, вовночухральня, сушарня, шкіряний завод, шапovalильня, цегельня або інше промислове підприємство, а також вітряк або водяний млин. Це те, що мала кожна родина.

Інша ознака «куркуля», — коли господарство здає в найм постійно або на сезон окремі устатковані помешкання під підприємства. Сарай під олійницю, скажімо. І третє — коли члени господарства займаються торгівлею, лихварством, комерційним посередництвом або мають інші нетрудові прибутки, або коли хтось із членів господарства бере реестраційне посвідчення на ведення промислового підприємства. Тобто якщо людина виробляла, вона вже підлягала під цю ознаку куркулів.

Ще ознака «куркуля», — якщо в кустарних промислах систематично використовується наймана праця. Ами знаємо, що до ремісників завжди приходили учні, і їх уже називали найманою працею, тому що учень і вчився, і дрова носив тощо. Наступним ударом влади по кустарях був єдиний податок: 300 карбованців на ідія накладалося, згідно з кодексом, тобто на члена родини, але не менше 1500 карбованців. Тобто якщо їх було троє, вони все одно повинні були сплатити 1500 карбованців. Це були дуже великі гроші. Або плати, або в колгосп.

Господарі змушували віддавати в колгосп усе — від землі до інвентарю. Це шокувало селян, адже була повага до майна, що є межа («межа — святе діло»), що кожна людина має своє. Чому вона повинна віддавати ту корову чи свиню? Якщо люди не хотіли віддавати худобу і різали її, щоб її з'їсти, їх за це також заарештовували, бо худоба вже вважалася державним майном, хоча її власники до колгоспу ще не вступили.

Господарі, які стали називатися куркулями, не хотіли вступати до цих колгоспів. Для чого ім своє майно віддавати і працювати на когось, не маючи нічого в результаті, тільки одні пусті трудодні.

Трудодень — це аналог повного робочого дня, коли людина виконала норму. Цей день міг насправді тривати й кілька робочих днів. За пусті палички працювали, як каза-

Олеся СТАСЮК, кандидат історичних наук

Тема дисертації: «Деформація традиційної культури українців в кінці 20-х — на початку 30-х років ХХ століття»

ла моя бабуся. Староста вів табель, ставив ці палички... і от людина пропрівала місця, а їй нарахували 2-3 трудодні. Замість грошей зазвичай платили зерном. Це не стимувало розвиток високої трудової культури та етики.

Отак село втратило індивідуальних майстрів. Зазвичай кожна родина мала свого кустаря або ремісника. Тому що до 1930-х років у баґатьох селах не було крамниць. Хтось був гончарем, хтось мав олійницю, ті займалися мисливством, ті — рибальством, ті шили взуття, одяг. Продуктами своєї праці можна було мінятися — ложки в обмін на глечики тощо. Або на ямарок одіваети. У 1929-му оголосили загальну колективізацію, почали створювати колгоспи, артілі, комуни тощо. В артілі зганяли цих ремісників. Це — ремісницький аналог колгоспу.

Коли створювалися артілі, то почалася спеціалізація. Гончар, який

ствування. Те, що було в селі, охоронялося — поля, ліси, ставки, річки. Не можна було ні ловити рибу, ні збирати грибів, ні зерна, бо це все було державне майно. У людей забирали спільній громадський ресурс, створюючи колективний (а насправді державний).

Те, що королями життя раптом стали не працьовиті люди, а ледарі і п'яници, перевернуло селянську свідомість. Бо хто розкуркулював, заганяв у колгоспи й забирає хліб? Були місцеві активісти, а на чолі активістів завжди був хтось уповноважений з району з НКВС. Часто такі активісти говорили російською мовою, тобто були не з України (а може, з міста). І ці активісти ходили по 10-15 разів, залякаючи, щоб людина вступила до колгоспу.

Уповноважені вибрали в селі найбільш агресивних, деморалізованих, ледачих. Це — одиничні персонажі, 3-5 чоловік на середнє село — до

століття, якщо когось ловили на крадіжці, — зазвичай це були коно-кради, — то суд здійснювала громада. Зловленого вели через усе село, могли роздягнути, могли в нього кидати камінцями чи грудками, висміювати.

За 3-5 років ставлення до крадіжки у свідомості людей змінилося радикально. Після колективізації й Голодомору навіть приказка виникала: «Ніч — мати, не вкрадеш — не будеш мати».

У 1930-х з'явився термін, відомий нам із часів перебудови, — «несун». Люди вважали, що якщо вони нічого не отримали за трудодні в колгоспі, то вони повинні щось взяти, що це — не крадіжка, а компенсація за недоплачене. Вони могли брати якийсь буряк. І то, якого треба було вкрасті — сковати в халиві чи під спідницю, чи якусь гичку, чи зерно, борошно.

Спершу вони вважали, що це їхня плата, а потім стали робити це вже за звичкою. Пам'ята, як у 1980-х люди привозили з колгоспів як не фуру гички, так жому якогось для корови. Навіть не заготовляли вдома. Люди, які вважали

Руйнувалося навіть подружнє життя — за невиконання хлібозаготівель людей іноді змушували розлучатися. Це було таке покарання.

Народження, весілля і похорон — три найважливіших складових селянського життя. Те, що називається обрядовість, змінилося радикально. Хрещення заборонялися. Люди йшли багато кілометрів, шукали якогось священика, він перевірявся в просту людину, вночі приходив, зачінялися вікна, і таким чином дитину хрестили. При цьому жінки часто щинували метрики — свідоцтво про народження, в якому був запис про хрещення. Біо виженуть з колгоспу, і вони наразять себе на голодну смерть. Це теж формувало той підпільний, настражданий стан, який і досі можна відчути в сели.

До Голодомору весілля в селі гуляли сім днів. З купою ритуалів і складових. Після Голодомору багато обрядів зникло. Зник також посаг — майно, яке дівчина готовувала собі до весілля. Бо його або не було, або матері відмовлялися давати майно дівчині, яка одружувалася за новими радянськими традиціями.

«Виходила замуж я без ікони, без попа. Говорила мама мне, ничего не дам тебе».

Якщо дитину ще намагалися якось похрестити, то вінчання вже не так дотримувалися. З'явився такий новий тип одруження як «сходитися» — вже не казали «одружився» чи «взял її», а «зайшліся». Шось на кшталт цивільного шлюбу.

Нову традицію весільних гулянь запроваджувало новонароджене сільське керівництво, яке просто «гуляло», без обрядів — музика, танці, горілка і все. Це дуже чітко в селі можна було в той час побачити. І гуляли не тиждень, а день-два. І ж державне не своє, чекати не буде.

До смерті в селі ставилися з розумінням — є приказка: «Якби не вмірили, то небо б підпирали». Але завжди була повага до покійника. Його омивали, одспівували, читали молитви над ним.

І коли прийшов голод, коли не було трун, то ховали у скринях, у якихось ящиках. Священик і тут заборонявся. Був такий випадок, що вчительку поховали за православними традиціями (вона просила), то звільнили й директора школи, і всіх учителів. І саме після 1933 року на похороні з'являється духова музика — оркестр як замінник священика.

Зі смертю було пов'язано й виживання — за зір трупів (доволі масова тоді робота) платили якусь норму — 300-500 грамів хліба за, скажімо, 12 мерців. Тому ж і забирали часто ще живих, щоб до норми дотягти. Це робили ті ж селяни, і важко їх осуджувати. Бо йому за цей хліб треба вижити чи прогодувати свою сім'ю. Я зараз на все це дивлюся по-іншому, ніж сім років тому, коли тільки почала досліджувати.

Були, звичайно, жорстокі люди. В моєму селі був такий Іван на одній нозі, люди навіть прізвища не говорять, вітіснili з пам'яті. То він цим гаком, яким мерців тягали, чіпляв їх за підборіддя, знущався над тілами — і діти малі не могли зрозуміти, що ж відбувається. Чому раніше до покійників ставилися з повагою, співали їм пісні і встеляли зіллям дорогу, а тепер тягали гаком і кидають байдуже в купу інших тіл. Цим дітям було по 8-9 років, виявляєте, яким це було шоком для них і як вони далі ставилися до мертвих?

Всі традиційні свята влада вважала забонанами, пережитками минулого, і замінювали їх своїми, радянськими. У червні 1928 року ЦК КПУ ухвалює постанову про релігійний рух та антирелігійну пропаганду. А в травні того ж року було прийнято рішення про з'їзд безбожників і створення спілки воївничих безвірників.

(Закінчення на 5-й стор.)

ЯК ГОЛОДОМОР ЗМІНИВ ЖИТТЕВИЙ УКЛАД СЕЛА

Фото з сайту села Плесецьке на Київщині. До речі, це село на колишніх президентських виборах масово проголосувало проти всіх і активно боролося з фальсифікацією виборів сільського голови

працювали у дома, сам заготовлював дрова, шукав глину, сам робив глечик, випалював і сам же продавав. Все сам — від початку до кінця. А тепер хтось тільки ліпив, а хтось тільки рубав дрова. Або тільки сировину шукав — артілі це самі мали робити. Це принижувало майстра.

Якість товару значно погіршилася. Влада змушувала майстрів працювати в колективі, але платила дуже мало, до того ж не забезпечувала сировиною. Це змушувало майстрів звільнитися ійти в колгосп працювати на полі. І в колгоспі давали якусь баланду — борошно з водою, гичку тощо. А після 30-х років за штампом «кустар» людей переслідували.

Уявляєте, дрібному бізнесу забороняли виготовляти продукцію. За ними був встановлений нагляд. Ті ремісники, хто міг пошити шапку, кожух чи якесь взуття, ходили обмінювати товар уночі або тишком, щоб влада про це не знала. Оде була справді ризикова «робота в тіні», не те, що зараз. Це називалося «спекуляцією» — слівце, яке теж поширилося з 1930-х роках.

На Полтавщині була сім'я Віхтеренків — відомих майстрів різьби по дереву. Вони вимерли абсолютно всії не передали нікому своє ремесло. З кравців і ткачів артілі не робили, бо влада працювала державний одяг і не хотіла конкуренції з села. Тому ці майстри мали шанс на порятунок. Коли людей розкуркулювали, в них забирали хороший одяг, а залишали рваний, старий, який треба було перешити тощо. Хтось приде до кравця, даст йому за роботу квасолю чи картоплину, і вже можна вижити.

Господарі, які стали називатися куркулями, не хотіли вступати до цих колгоспів. Для чого ім своє майно віддавати і працювати на когось, не маючи нічого в результаті, тільки одні пусті трудодні. Трудодень — це аналог повного робочого дня, коли людина виконала норму. Цей день міг насправді тривати й кілька робочих днів. За пусті палички працювали, як каза-

коективізації вони навіть не мали господарства свого, бо були або ледарями, або алкоголіками.

От уявляєте, все життя вони піддавалися обструкції з боку громади, а тут такий шанс. Учора тебе ніхто не поважав, а сьогодні ти — представник влади. Приходять комуністи і кажуть: «Ви будете керувати в селі, розкуркулювати людей, забирати в них, тому що це треба для влади». Вони йшли на це із задоволенням, і ходили з цим уповноваженим по хатах.

А потім уже вони приходили без уповноваженого і робили, що хотіли. І поводилися жорстоко — це була ніби така помста за те, що їх раніше висміювали, а тепер вони можуть прийти до господаря, зняти з нього останній кожух, вигнати босим на сніг і казати: «Я тебе відправлю в Сибір». Їх називали і комнезами, і комуніками, і червоношкірими, і чорно

Замість свободи віорсповідання Конституція СРСР проголосила «свободу релігійного поклоніння та антирелігійної пропаганди». Такою була поправка до статті 19, внесена 22 травня 1929 року. Постановою від 8 квітня 1929 року заборонялося організовувати зустрічі для дітей, молоді, жінок з метою вивчення Біблії, і церковна діяльність зводилася виключно до богослужіння.

На церкву як на державну споруду накладався податок. Люди спочатку всім селом збиралися, один податок виплатили, другий, третій. Коли не могли виплатити податки, церкви дерев'яні розбиралися, а кам'яні використовувалися під зерносховища. Збиралі також підписи людей, ніби це люди самі звертаються до влади: «Хочемо закрити колишні очаги дурману».

Я знаходила документи в архівах, коли в селі 117 чоловік — і 147 підписів про закриття церкви. І потім вже до тієї ж влади приходить знову документ із підписом людей, які просять відкрити церкву.

Замість церковного робили альтернативне дозвілля — клуби чи хати-читальні, причому в тих же церквах. Партийці зганяли дівчат у церкву-клуб і змушували там танцювати. Це був такий переворот у свідомості — танцювати в церкві! — що люди ставали пригнічені, байдужі. В них зароджувався страх, який передавався вже наступним поколінням. Я думаю, що й нам цей страх перед владою передався.

Витяг з протоколу № 48-411 засідання секретаріату Всеукраїнського центрального виконавчого комітету від 11 березня 1930 року:

1) Забезпечити негайне використання всіх закритих молитовних будинків для культурно-освітніх потреб, щоб найшидше колишні очаги дурману перетворити в будинки пролетаріату, культури і розваги.

2) Недобудовані молитовні будинки та закриті пристосувати для різних громадських потреб. Якщо вони не підлягали ніяким потребам, негайно розібрати.

3) Запропонувати в плані розгортання мережі культурно-освітніх установ, шкіл, сільбудів, клубів повне використання молитовних будинків, що закриті й мають бути закритими.

4) Закриття молитовних будинків провадити виключно за постановами трудящих.

У школах під час християнських свят проводилися антирелігійні масові заходи — були, наприклад, «антивеликодні кампанія» і «антиріздвяна кампанія». 1 і 2 травня святкувалися за рахунок дня Вознесіння (його зробили робочим днем), щоб сплатити свята. Вихідним замість неділі оголосили четвер, але це так і не прижилося.

Популярне досі свято урожаю — обжинки — з'явилося за радянської влади як «справді народне». Плани проведення цього свята розроблялися за спеціальними інструкціями, головною ідеєю яких була організація ентузіазму та енергії мас на здійснення чергових завдань соціалістичної реконструкції сільського господарства.

8 березня і майовки, запроваджені тоді, і тепер святкуються в деяких селах. Уже без мітингів перед сільрадою і розповідей про те, що ми досягли стільки-то, доляка надійла стільки-то... Просто йдуть на природу і вживаюти алкоголь.

Масове вживання й виробництво

самогону — теж дарунок Голодомору. До 1930-х алкоголь вживали на свята. На весілях була чарка і бутль з горілкою. І якщо ця чарка по колу обійде двічі-тричі, то це й називалося «випити». А активісти, які розкуркулять людину, заберуть їжу, майно, увечері цей подвиг святкували із п'янкою. Новий стандарт святкового застілля формували, так би мовити.

Дітей також змушували в школі у неділю працювати, а на свято Великодня заличували до сільськогосподарських робіт. Були земельні надії у школах, і на ці свята обов'язково виходили «на роботу». Проводилися різні вистави, декламації, в яких антирелігійна пропаганда загалом зводилася до брутального лайлівого висміювання Бога. Також виступали міліціонери: «Кажіть батькам, щоб вони не святкували Різдво, тому що збільшується кількість пияків у цей час, відбувається погроми, це погано».

Після 1930-х у селах припинили ткати полотно. Багато майстрів померло, натомість з'явилися магазини. Однак тканина видалася лише тим, хто працював у колгоспі. Якщо не вистачало трудоднів, то давали менше — не вистачало, скажімо, на спідницю. І тоді ж почалася корупція в торгівлі, бо продавці часто видавали полотно, передусім, своїм родичам і керівникам села.

Тканина та була не дуже якісна, на відміну від «свого». Шкіряна сиром'яна теж — так що 1930-ті роки нам подарували ще й кирзові чоботи.

Одяг узагалі змінився — популлярне на селі галіфе з'явилося пізніше, а тоді одяг просто став значно гірший. Тому що ті, хто розкуркують, збиралі одяг. Збиралі кожухи, вишиванки, рушники, наволочки, ковдри — все, що якісне і нове.

В колгоспі або сільраді робили аукціони або торги з того, що там було. І часто матері своїм дітям наказували: «Ти не здумай купувати то, бо на тому людське горе». Іноді люди збиралися, хто мав гроши, щоб викупити й повернути.

А часто це було просто розтягнуто сільським керівництвом собі додому — одяг, майно. Той реманент, який не збиралі, часто ламали, щоб люди не могли собі якусь грядку зробити. Люди забирали залишки майна та іхали його десь міняти. Але якщо вони могли пробратися через заслони, могли дістатися до залізничної станції, потрапити до міста, і навіть обмінятись, то ще факт, що вони повернуться живі-здорові. І навіть тоді до них знову прийдуть, розкуркувати і заберуть.

Ставлення до майна різко змінилося, стало байдужим — я ще пам'ятаю по селах 1980-х такі хати, де ліжко залізне, стіл, фіранки, і більше нічого. Люди зранку в колгоспі, ввечері прийшли й переночували. Не треба накопичувати, збирати, краще жити. Все життя проходило в колгоспі.

Змінилася культура споживання їжі. Раніше родина завжди збиралася разом, бо це був ритуал — батько на чолі, всі по черзі. Під час Голодомору хто коли встиг, тоді й поїв. До того ж змінився кількісний і якісний склад їжі, і самі страви змінилися.

Відповідно змінилося ставлення до батька, який уже не міг забезпечити родину харчами. Він уже не відповідав за дітей ані юридично, ані матеріально, не міг їх наділити спадком, ані посагом, ані землею. Натомість з'явилися юридична відповідальність дітей за батьків. «Куркульські діти» підлягали виселенню, а якщо їм і вдавалося залишитися в селі, то вони не могли поширити керівні посади.

Канібалізм, про який так часто говорять, насправді не був масово поширеній. В архівах я виявила, що за фактом канібалізму тоді по всій УРСР було зареєстровано 2 тисячі кримінальних справ. Це не було поширенім явищем, і відбувалося тільки на землі повного руйнування психіки.

Про людоїдство багато говорили, бо це навіть у ті роки сприймалося з шоком. І якщо такий факт справді тряплявся в якомусь селі, про це знали на десятки кілометрів, третє п'яте села. Всі про це говорили, додавалися деталі, змінювалися прізвища, вже говорили про якісніх сусідів, знайомих.

Натомість поширенім явищем стали самогубства. Були такі випадки, що жінки часто запалювали в печі вогонь, утворювали чадний дим, зачиняли вікна й двері, і вся сім'я з дітьми так зводили рахунки з життям.

Масово поширилися вбивства. Переважно з боку активістів, які вирили у свою всевладність і чинили самосуди. От об'їжджик на полі побачив жінку, що підняла колоски, то він її б'є нагайкою з металевими кінчиками. І так, що або він її вб'є на полі, або вона прийде додому, і від тих ран може померти.

Нечасто, але були й випадки помстистих активістів. Але за такі самосуди одразу ж карали — це ж руку на Представника Влади хтось наслівив піднімати! Взагалі ж опір був до 1933 року. У 1930-х роках було більше 400 селянських повстань на Південній Україні. Збиралися чоловіки, жінки, з вилами, лопатами, опиралися, розбирали назад з колгоспів свою худобу. А потім ходили активісти і знову її забирали, коли вже не було сили, не було що істи, коли посадили найактивніших...

З часом опір ставав пасивним — люди, наприклад, закупували зерно, змішували з землею, ховали десь в соломі. Просто мовчали, не розповідали нічого. Але через пасивний опір породжувався дуже сильний страх. І якщо люди й мали десь зерно, то, боячись того, що хтось побачить і на них донесе, вони його так і не відкупували, і вмирали з голоду.

Страх — це найбільше, що ми зараз маємо наслідком від того. Люди стали замкнені і непривітні. Пойдьте на Сумщину, на Чернігівщину, пройдіться там глухими селами і спробуйте заговорити з місцевими...

Звичайно, тоді ж була й солідарність, і взаємодопомога. У кого був зайвий шматок хліба або склянка молока, то рятували сусідів або знайомих, підгодовували їхніх дітей. Я особисто опитувала свідків, вони кажуть, що досі пам'ятають, як ту бабку звали, дай Боже їй здоров'я, що вона нас вірювала тим хлібом.

Масовим явищем стали доноси. До того місцеві проблеми намагалися вирішити в селі, а не вплутувати в це відповідь. Роберт Конквест відносив цей феномен до психічних симптомів, які виникають внаслідок голоду. Люди боялися одне одного і не довіряли навіть сусідам.

Вночі, коли мололи якісь рештки, ставили на варте дитину, щоб ніхто не побачив. Про яку солідарність, вони вірювали, щоб ніхто не побачив. Про яку солідарність тут може йтися?

Через страх і непевність часто доносили першими на сусіда, бо думали, що він скаже. І доноси заохочувалися. Була премія — 10-15% від знайденого. Для окремих людей донос був способом вижити — от у них нічого немає, і вони знають, що в тебе є, то як не донести. Часто так зводили особисті рахунки. Після Голодомору донос став не ганебним явищем, а проявом громадської свідомості.

До речі, міліціонер за кожну доведену до суду справу отримував 75 рублів доплати до зарплати. 17 лютого 1933 року цей досвід був поширений на всю республіку у формі специальних урядових установ.

Внаслідок Голодомору люди почали створювати запаси. Моя бабуся постійно зберігала сірники, сухарі і сіль — «а раптом щось»...

(Записав Павло Сололько)
<http://www.istpravda.com.ua>

Один з проектів пам'ятника жертвам Голодомору

ІДЕНТИЧНІСТЬ КРИМСЬКИХ ТАТАР ПІСЛЯ АНЕКСІЇ КРИМУ: ЗАХИСНА РЕАКЦІЯ ЗАМІСТЬ ДІАЛОГУ

Знайомий кримський татарин ділиться спостереженнями про своїх сусідів: «Раніше Мемет з Іваном такі друзі були. Щоранку разом каву пили. Свята разом, з сім'ями на шашлики, на риболовлю. Але потім Іван у березні казав: «Ви — не наші», а Мемет і погодився: «Так, ми — не наші». Зразд вже каву разом не п'ють, крізь зуби один з одним вітаються».

Якщо вірити теорії, поділ на «ми» і «вони» є природною частиною самоідентифікації людини. Два роки тому доцент кафедри психології Таврійського національного університету Ольга Духнич досліджувала ідентичність етнічних груп півострова, зокрема і кримських татар.

«Кримськотатарська ідентичність виглядала складно і являла собою ансамбль, що складається, по-перше, з культурної ідентичності, заснованої на традиціях, по-друге, політичної ідентичності, пов'язаної з політичними амбіціями. Третій компонент — релігійна ідентичність. Ще одна особливість, яку ми спостерігали, в основному у молоді, це ідентичність громадянина України», — каже О. Духнич.

На думку дослідниці, одночасне співіснування декількох ідентичностей у одного представника не було суперечністю. Що відбувається з ідентичністю кримських татар сьогодні? Які зміни відбулися в ній за час окупації Криму? Що буде далі?

Кримський політолог Ленора Дюльберова воліє говорити про ідентифікацію як умову комунікації всередині етнічної групи і з зовнішнім світом. З цієї точки зору не можна забувати про історичний біль депортаций, трагедія якої вже не одне покоління народу є однією з ключових складових для визначення «я — кримський татарин». Є також політична ідентичність, пік розвитку якої припадав на перше десятиліття незалежності України.

«Разом з Українською державою кримські татари формували практику політичної комунікації, де відправними точками діалогу були питання політичної суб'ектності. Саме тоді кримським татарам вдалося відновити національну інститути управління, створити свою унікальну систему національного самоврядування», — розмірковує політолог.

У друге десятиліття незалежності України намітилася тенденція до відновлення традиційної культури кримських татар, її матеріальних носіїв. «У цей період вдалося відновити цілу низку друковани

Ігор Зоц: «В РЕДАКЦІЇ ГАЗЕТИ «ДОНЕЧЧИНА» БОЙОВИКИ ТЕПЕР ЗРОБИЛИ СВОЮ БАЗУ...»

Ігор Зоц, редактор газети «Донеччина», є давнім і щирим другом «Кримської світлиці». Траплялося й таке, що відривав дещо зі своєї, далеко не зашкальною, редакторської зарплати і намагався фінансово допомогти нашій газеті. Пам'ятаємо і цінуємо... Здається, востаннє я бачився з паном Ігорем п'ять років тому, коли подорожував по Донбасу. Але тепер ситуація принципово інша. Він був вимушений вийти до Києва, і минулі проблеми «Донеччини» здаються йому не такими вже і серйозними на тлі нинішніх випробувань. Спілкуємося в одній з кав'ярен столиці і, звісно ж, нікак не можемо обйтися донецькою темою. Ділюся своїми враженнями від недавнього перебування на сході. Навіть на звільнені від сепаратістів територіях я бачив малу кількість людей на вулицях, зокрема, стало менше дітей та молоді. Чи можна говорити, що йде процес обезлюднення Донбасу та зменшення кількості проукраїнського населення?

— Якщо говоримо про сотні тисяч біженців з Донецької та Луганської областей, то зрозуміло, що в рідних домівках залишається значно менше людей, ніж було раніше, — з сумом каже журналіст. — І стосовно проукраїнських громадян, і стосовно країн людей краю можна казати одне й те ж саме: помітний їхній відлік із зони бойових дій. Адекватні люди з Донбасу, які відразу вийшли з окупованої території, тепер або займаються власним бізнесом у Києві та інших обласних центрах України, або воюють за Донбас на боці українських військ. Або ж намагаються якось позитивно впливати на ситуацію і роблять усе, що в їхніх силах. Мабуть, до останньої ка-

тегорії можна віднести й мене. Бо що можуть робити журналисти в окупованому Донецьку, коли їхні офіси зруйновані? В редакції газети «Донеччина» бойовики тепер зробили свою базу... Ми залишили там багато цікавих книжок з автографами відомих людей, там весь архів «Радянської Донеччини» (від 1945 року і до наших днів) і ще багато надзвичайно цінних речей... І ви розумієте, що у мене не було особливої вибору — залишатися чи віїжджати.

— Я бачу, ви тримаєте в руках новенькі числа газети? Отже, якось знайшли спосіб видавати «Донеччину» в Києві?

— Починаючи з вересня, я видав три номери «Донеччини». Видав фактично за влас-

ний кошт, трішки допомогли спонсори... І коли ця газета знову вийшла у світ, то мене (про це повідомили друзі) в Донецьку десь із тиждень шукали озброєні бойовики. Я не думаю, що пошуки велися для того, щоб пофіксувати мені і підтримати фінансово. А ось стівзасновники (тобто облдержадміністрація, яка останнім часом жодної участі у виданні газети не брала) сказали таке: це добре, що редакція «в екзилі» змогла випустити кілька номерів, добре, що частина тиражу пішла на звільнені території, але вони ж дали зрозуміти, що регулярне фінансування газети поки неможливе.

Звичайно, і наша «Донеччина», і ваша «Кримська світлиця» — це лише окремі випадки... Але ж тут вимальовується загальна картина: держава досі програє інформаційний сектор війни. Я не перебільшу впливу моєї газети та інших патріотичних газет. Але й прикро, коли абсолютно нехтується та обставина, що вони є. Треба ж, щоб вони стабільно фінансувалися й активно поширювалися! Адже коли йдеться про наші території, то навіть газети з невеликим накладом відіграють певну символічну роль. Добре, що на звільнених територіях є й газети влади. Але вони могли б значно активніше вести проукраїнську політику. Бо це не приватні видання, а державні!

— Про що вони, на вашу думку, могли б писати?

— Про викрадення людей, випадки бандитизму, крадіжок майна тощо. Все це відомі речі, але писати треба, бо конкретика необхідна.

— А я вирішується мовне питання на теренах самопроілошених «республік»?

— Вони саме пишуть свою «конституцію». Знаю, що в «ДНР» є колоритного вигляду дід; його високе чоло видає присутність розуму. Будучи якимось там віцепрем'єром, він працює над створенням «конституції». Дід цей обічає, що в «конституції» буде закріплена мовна рівність. Державною буде російська, але й українська матиме рівні права. Але ж це тільки на папері, бо, спілкуючись українською, громадянин так званої «ДНР» ризикує отрапити в категорію «бандерлогів» і «укропів». З усіма сумними наслідками, що відішли випливавть.

— Напевно, можна потрапити в опалу, не тільки розмовляючи українською, але й читаючи українську книгу...

— Ну, українських книг у ДНР майже не залишилося, а над найбільшою бібліотекою імені Н. Крупської, яка знаходиться біля пам'ятника Шевченкові (там, до речі, був музей Шевченка і музей Василя Стуса), тепер майорить прапор «Русской православной армии». З книгами і газетами ситуація сумна... Виж, напевно, знаете по Криму, що державний статус української зовсім не гарантує вільного використання української мови. «ДНР» і «ЛНР» важко назвати цивілізованими утвореннями. Скажімо, у Донецьку є кілька злочинних угруповань і вони не миряться між собою. Якщо одні сповідують російське православ'я, то інші —

класичний бандитизм, а є ще козацькі, чеченські, осетинські угруповання... Останні разом з православними фанатиками і бандитами спільними зусиллями будуєть «руssкий мир».

— Отже, мобілізовано всі національні людські ресурси Донбасу?

— Нормальні люди підсвідомо розуміють, що не варто співпрацювати з сепаратистами. Тому залишають усе, що вдається залишити. Один мій приятель, досвідчений педагог, який всю душу вкладав у виховання підростаючого покоління, розповів таке. Останнім часом він був директором школи-інтернату, де навчалися розумово відсталі діти. І коли почався новий навчальний рік, то за звичаєм на Перший дзвоник прийшли колишні випускники. Цього разу він побачив близько двадцяти осіб у формі з автоматами. Звичайно, директор занепокоївся, але коли підішов ближче, то побачив, що це — його колишні випускники... На превеликій жаль, вони знайшли своє місце у збройних силах «ДНР». І ці люди реально стоять на блокпостах!

— Ще й, мабуть, стануть польовими командирами...

— Ні, ці хлопці лише виконують роль масовки. Мож-

тим, саме. Водночас люди погано уявляють, що буде далі: хто платитиме пенсії і зарплати, як відновити зруйноване, як працюватимуть підприємства. З одного боку, велику роль відіграє телебачення. Українських каналів немає, а російські і місцеві настільки підігривають антiderжавні настрої, що армія ДНР не відчуває нестачі добровольців. З іншого боку, загибелю такої маси людей у результаті обстрілу лише підсилює антагонізм. Імовірно, саме таким був сценарій тих зовнішніх сил, хто перетворив Донбас на поле битви.

Загалом, гостро відчувається вакуум влади в місті. Лише нещодавно міські і районні структури «інтергрувалися» в систему, демонструючи свою лояльність. Низка чиновників вимушена була звільнитися з роботи. У місті йде процес перереестрації суб'єктів підприємницької діяльності. Раніше оголошена перереестрація ЗМІ і політичних організацій.

Окрім необхідно сказати про вибори 2 листопада. Так, ділянок було в 3-4 рази менше, ніж зазвичай, що дало ефектну телевізійну картинку. Так, торгували поблизу ділянок подекуди овочами за зниженими цінами. Так, явка завищена, але люди реально йшли голосувати не під дулами, а за власним бажанням, цілыми сім'ями. Навіщо? Чому? Це питання до політологів і психоаналітиків.

Але Донецьк живе. Багато тих, хто вийшов, зараз повернулися: не можна вічно поневірятися. У столяці Донбасу своєчасно почався опалювальний сезон, у житлові будинки вдень подається гаряча вода, працюють школи і виші. На тлі постійних залітів городян налагаються пережиті кошмар, що прапав на їхні голови.

Назарій СЕРГІЄВ
м. Донецьк («Укрінформ»)

Те, що відбувається сьогодні на Донбасі, дуже важко уявити на відстані. Більшість «фахівців» описує місцеві події, сидячи за сотні кілометрів на м'яких диванах, по-менторськи віщаючи «з прекрасного далекого». Журналісти вітчизняних ЗМІ давно покинули Донецьк. Їхне уявлення про те, що відбувається, так і застигло у весні, відвертавшись від нинішньої реальності. У новинах і коментарях багато відвертої глупоти, але важливо відійти від ярликів і зrozуміти, що відбувається насправді. Лише точний діагноз і максимальна об'єктивність, а не самообман і фейк допоможуть лікувати хворобу.

Перше враження від Донецька — це відчуття інших реалій. Усі символи Української держави знищенні: прапори зняті, герби грубо збиті. На адміністративних будівлях розвиваються тепер лише прапори «Новоросії», «ДНР» і різних воєнізованих формувань, типу «Російської православної армії» й «Оплоту». Ними ж «прикрашені» графіті на вулицях. Всі колишні приміщення органів влади зайняті новими структурами у вигляді «міністерств» і військових баз. На вулицях повно озброєних людей у камуфляжі, а автомат — пересічний атрибут повсякденності. У гуртожитках розселилися сім'ї членів незаконних озброєних формувань і біженці з міст, що постраждали в ході АТО. Ці люди погано орієнтується в місті, запитуючи, як пройти. Натомість багато донечкан вийшли в надії повернутися, коли все закінчиться. Але поки кінця не видно.

Саме місто живе за інерцією, на старому запасі сили: жителі ходять на роботу і службу, звичайними маршрутами просуваються пасажирський транспорт, комунальні служби чистять місто (навіть висаджують квіти на клумбах, як було заведено в дні добробуту), в будинках є світло і гаряча вода. Бригади енергетиків цілодобово ведуть роботи з ремонту і заміни ліній електропостачання, пошкоджених у результаті бойових дій. Місто не відчуває останніми днями проблем із водопостачанням. Щодо продуктів, то необхідний мінімум у магазинах є. Щодоби випікається близько 90

метів. Перші б'ють серіями, пронизливо гудучи. Другі нагадують гучний удар палици по жерсті. Треті розриваються голосно ідалеко розкидаються. Та все ж краще під час обстрілу сковатися. Принаймні це захиstitи, якщо не від прямого попадання, то від уламків.

Навіть у самому Донецьку існує ніби два виміри: більш-менш благополучний центр, куди поки рідко долітають снаряди, і розбиті окопи в Петровському, Куйбішевському і Кіївському районах, де жити практично неможливо, люди звідти пішли, а їхні будинки перетворилися на руїни. Справжня рана, що кровить, на тілі міста — це

аеропорт, де не стихають кровопролитні бої. У центрі з великих об'єктів постраждали краєзнавчий музей, «Донбас Арена» і стара будівля Палацу молоді «Юність». Смерть у місті стала звичною: хтось загинув від обстрілу, чийсь син, чоловік і батько склав голову в рядах ДНР. Кожна така історія — це трагедія. Маховик розкручується: все більше людей втягається у криававу м'ясорубку братовічної війни. Життя змінило ставлення до смерті. Ті, хто не вийшов, ставляться до можливості загинути з жахливим фаталізмом. Жертви серед мирних городян за чотири місяці обстрілу — вже не одна сотня, хоча загальнюючі статистики по місту немає. Особливо страшно, коли гинуть діти. Смерть наздоганяє людей на вулиці, в транспорті, у власних ліжках. Виходячи з будинку або лягаючи спати, не знаєш, чи повернешся, чи прокинешся. Межа така тонка, як у тієї дівчинки, яка 19

жовтня дивом не потрапила під багатотонні конструкції стадіону, що звалися. Підписання угоди в Мінську у вересні для городян нічого не змінило. Жовтень, мабуть, став найкрайнішим місяцем з початку бої у Донецьку. Близько 10 днів було затишшя, але з 5 листопада все поновилося з кoliшньою силою. Знову гуркіт стойть такий, що тримтять вікна і відчиняються двері. В результаті розриву міни загинуло двоє підлітків, які гралі у футбол у дворі школи № 63. З тим же відчуттям невідступності сприймається в Донецьку політична реальність у вигляді «незалежної республіки». Є й справжні ентузіасти, які вірять у світле майбутнє при ДНР. Є чимало тих, хто в ході політичних катаклізмів утратив усе: статус, бізнес, доходи, тому хід особливою підійому не помітно ні з приводу нових «лідерів», позбавлених харизми. Але і жити по-старому, як вони кажуть, «з олігархами і фашистами», люди не хотять. Приходу ж «Правого сектора» відвerto бояться. До того ж надто багато крові випущено останнім часом на білій світ. Чітко про настрої городян сьогодні важко сказати. Це — величина непостійна: навесні число прибічників єдиної держави було явно більшим. Усі, хто ідентифікував себе з єдиною Україною, або виїхали, або зачайлися, не афішуючи своїх поглядів. Говорити сьогодні в Донецьку про цілісність держави не безпечно, і це — не перебльшення. Нема відчуття захищеності. До речі, сайт «Укрінформ» внесений до списку шкідливих на першому місці. Зараз у Донецьку домінуете лише одна точка зору і зрозуміло, яка

Геннадій МОСКАЛЬ: «БУДУ ОСОБИСТО ПРИСУТНІМ НА ПОХОРОНІ «ЛНР» І ЗАБ'Ю ОСТАННІЙ ЦВЯХ У ЙЇ ТРУНУ...»

Відставний генерал-лейтенант, народний депутат двох скликань Геннадій Москаль — людина, яка на все має власну думку і при цьому активно її висловлює. Саме це коштувало йому багатьох посад. Такої підспрямованої впевненості не завжди витримували й однопартійці. 25 серпня 2014 року на закритому засіданні Геннадій Москаль був виключений з партії «Батьківщина» та її керівних органів. До того, що сталося, вигнанець поставився філософськи і прокоментував з долею гумору: «Відсьогодні я повністю деполітизований, департизований і безпартійний маленький українець, з чим себе і вітаю!».

Та з деполітизацією та відпочинком не склалося. Вже за три тижні указом Президента Г. Москаль був призначений головою Луганської обласної державної адміністрації. Що турбув губернатора, чим він нездовolenий про то про що мріє?

На ці запитання він відповідає кореспонденту «Укрінформу».

— Пане Геннадіо, на Луганщині зараз найбільш активно (звичайно, крім перебігу воєнних подій) обговорюється ухвалення Урядової постанови № 595 про припинення соціальних виплат мешканцям «ЛНР». Адже вона відрізає від пенсійного та бюджетного забезпечення значну частину мешканців Луганщини, які залишаються на окупованій території. Яке у вас до цього ставлення?

— Український уряд прийняв абсолютно правильні, адекватні рішення про припинення соціальних виплат мешканцям «ЛНР». Якщо їхнє керівництво взяло на себе всю повноту влади, і люди так масово стояли в чергах, щоб проголосувати за це на референдумі та на виборах, — то, певно, вони таку владу й заслуговують. Ви взялися вирішувати долю людей? Отже, фінансуйте, утримуйте, виплачуйте пенсії.

Натомість люди приходять до мене й питают: а що нам робити? Кажу їм: повстайте, як ми повстали проти Януковича.

Я сім років був в опозиції до Ющенка і Януковича. Але ж ми подолали цей режим, хоча в нього були армія, міліція, СБУ, Генеральна прокуратура на чолі із Пшонкою. Ідея, кажу тим, хто голосував за «ЛНР», таким шляхом.

Адже безглазо сподіватися, що будете за 5% соціальної картки отримуватись у торговій мережі, у так званих «соціальних магазинах», які вкрадені у «АТБ». На вкраденому ніхто далеко не пойде. Тому державні установи, які ще вагалися — їхати чи не їхати — повинні зробити вибір.

Я не розумію, чому засуджених там варто утримувати, годувати. Хай «ЛНР» бере на себе. Якщо вона не справляється, то нехай народ її скине. Якщо «ЛНР» своєю «Народною радою» прийняла, як терористична організація, рішення про фінансування тероризму, то це є кримінальний злочин.

— Переселенці з Луганщини, які зараз об'єднались у Конгрес сходу України, ухвалили резолюцію на своєму з'їзді про те, щоб просити Президента України відкликати це рішення.

— Ніхто нічого відклакати не буде. Я перший жорстко ставив це питання — про повернення всіх державних структур до підконтрольних українській владі територій. Хто не хоче, — нехай лишається на блокованій території. Але вони повинні чітко усвідомлювати: там не платять ні пенсії, ні зарплати, не оплачують комунальні послуги.

Наведу приклад: на окупованих територіях Донбасу діє мережа мобільного зв'язку. Але якщо ти не купив картку, не заплатив за можливість спілкуватись, ніхто тобі цей зв'язок не дасть. Така ж схема повинна діяти і з іншими розрахунками.

А ті, хто проводив референдум, мають бути за це покараними. До речі, їх і сьогодні тут чимало.

Щодня я приходжу і масово виганяю з різних зібраньих, які досі за референдум, за Партию регіонів, за федерацію і різну дурніцю. З цього маразму треба вже виходити. Я був у Міловському районі, де 25% виборців проголосували за Компартію. Звертаюсь до Симоненка: якщо його народ тут так любить, нехай він очолить Міловську районну організацію і покаже втілення комуністичних ідеалів на одному маленькому районі.

Люди голосують за комуністів, а українська влада повинна їм все давати — такого не буде. Я сказав: ідіть в райком Компартії і вирішуйте там усі свої проблеми.

— Повернемося до соцвиплат. Стосовно реєстрації у встановленому законом порядку. Який тут порядок? Потрібна реєстрація місця проживання?

— У нас 95% працівників облдержадміністрації — це вимушено переселенці. Вони втікали через вікна під час штурму сепаратистів і ледве не загинули. Інші ж захопили нашу адміністрацію. То що, ми тих бойовиків будемо ще й фінансувати? Ми маємо їм надсилати гроші, а вони щодня будуть бити по нас «Градами» і знищувати нашу інфраструктуру? Підпілювати наші будинки? Станцію Луганську за два дні знишили майже повністю. То як ми повинні діяти — адекватно чи аморфно? Крапку поставлено — ні коліпчини. Я сказав: як тільки вишиле гроши, відразу ж направлю матеріали в прокуратуру, СБУ для порушення кримінальної справи. Все прописано в рішенні Кабінету Міністрів.

— На території «ЛНР» живе багато людей, які налаштовані проукраїнськи, але з різних життєвих причин вимущені залишатись в Луганську. Але ж вони, наприклад, обслуговуються в лікарнях. Йдеться не про бойовиків, а про простих мешканців, їхніх маленьких дітей та літніх людей, врешті-решт, про українців. Медики порушують це питання і просять його вирішити.

— Ми сьогодні створюємо свої лікарні. Ми ж не їздимо лікуватись в «ЛНР»? Там є своя влада, вона взяла на себе відповідальність, вона і повинна платити медикам зарплату. Луганчани вибрали собі лідера — пана Плотницького, «Народні збори», так званий парламент, сформований уряд, — з них нехай і запитують. Вони мають дбати про людей, якщо вони не дбають, то нехай люди їх скинуть. Ось така проста відповідь. Чому ми повинні фінансувати терористів?

— Водночас така позиція українського уряду ще більше віддає людів від себе, кількість невдоволених зростає. Луганчани, як ви знаєте, загалом погано ставляться до української влади. Як ви це прокоментуєте?

— Якби населення краще думало, то нічого б цього не було. Хто розв'язав цей конфлікт на Донбасі? Хто ходив на референдум? На вибори «ЛНР»? Народ цього хотів. Отже, маємо те, що маємо.

— Найгарячіша точка — це Кримське?

— Найгарячіша точка сьогодні — це Станіця Луганська. А взагалі, таких точок у нас — по всій лінії фронту.

— Ви інколи виглядаєте досить

Михайло БУБЛИК
м. Луганськ

В «ЛНР» ХОЧУТЬ ПРОВЕСТИ ЧЕРГОВИЙ «РЕФЕРЕНДУМ»

«ЛНР» збирається провести «референдум» про приєднання до Росії. Про це написав на своїй сторінці в Facebook лідер «республіки» Ігор Плотницький.

«Я планую внести на розгляд народної ради ЛНР постанову про підготовку до проведення референдуму, на якому народ Луганської республіки прийме рішення, чи залишатися нам незалежною державою або ж приєднатися до Російської Федерації», — написав він. На його думку, якщо люди проголосують ствердо, Росія отримає право направити регулярну армію на територію, підконтрольну «ЛНР».

СОЛДАТ РФ ЗАПИТАВ У ПУТИНА, ЧОМУ ВІН ОПИНИВСЯ У ДОНЕЦЬКУ

Солдат РФ записав відеозвернення до президента своєї країни, в якому заявив, що «не підписувався на участь в авантюрах» Путіна.

Відповідне відео з текстом звернення виклав на своїй сторінці у соцмережі «ВКонтакте» сержант російської армії, військовослужбовець в/ч 30616-6 (523 Гвардійський навчальний мотострілковий полк) Євген Тур. «Це — не наша війна. Ми — гости в Україні. Шановний Володимире Володимировичу, чому я опинився у Донецьку? Без документів, без військової форми? Коли я підписував контракт, я не підписувався на участь у Ваших авантюрах. Крім того, розкажіть мені: чому ті військовослужбовці, які потрапили у полон, потім додому не повертаються?».

КОМІТЕТ У СПРАВАХ ОКУПОВАНИХ ТЕРИТОРІЙ ПРОПОНУЮТЬ СТВОРИТИ В НОВІЙ ВЕРХОВНІЙ РАДІ

Радник міністра внутрішніх справ Антон Геращенко пропонує створити в новій Раді комітет у справах окупованих Росією територій — Криму і Донбасу. Про це він написав на своїй сторінці в Фейсбуку.

За словами А. Геращенка, цей комітет буде розробляти закони, які регулюватимуть життя на стику окупованих територій та Вільної України, а також займатися наведенням там ладу, після того, як Донбас і Крим будуть звільнені від окупантів.

«Потрібно вирішувати питання, як державі Україна підтримати тих наших співгромадян, які не хочуть жити під ярмом терористів Путіна і не можуть повернутися на захоплені території. Як нашим підприємцям і юридичним особам бути з власністю, яка залишилася на території Криму і Донбасу, вести їм підприємницьку діяльність там чи ні. Як координувати роботу юридичних і фізичних осіб в українських та міжнародних судах щодо проведення позовів до Російської Федерації про відшкодування збитку, завданого її агресивними діями», — пояснив Антон Геращенко.

У новий комітет, на думку чиновника, від «Блоку Порошенка» можуть увійти: корінний донеччанин Єгор Фірсов, лідер Меджлісу кримськотатарського народу Мустафа Джемілев, житель Горлівки Артур Герасимов. Від «Народного фронту» — артемівець Костянтин Матейченко, від «Самопомочі» — жителі Донецька Семен Семенченко та Наталя Веселова, від «БЮТ» — корінний кримчанин Андрій Сенченко, від мажоритарників-«самовисуванців», наприклад, Сергій Тарута, інші депутати, яких з окупованими територіями пов'язують ділові або історичні зв'язки.

До народних депутатів України
До політичної партії «Народний фронт»

До політичної партії «Блок Петра Порошенка»

До політичної партії «Об'єднання «Самопоміч»

До політичної партії «Радикальна партія Олега Ляшка»

До політичної партії «Всеукраїнське об'єднання «Батьківщина»

печення державних механізмів щодо повернення Криму, а саме створення Міністерства з питань Криму.

Доручити спеціальному центральному органу державної влади з питань тимчасово окупованої території України впродовж 60 днів з дня його створення розробити стратегію повернення Криму та внести її на затвердження ВР України.

Скасувати ганебний Закон України «Про створення вільної економічної зони «Крим» та про особливості здійснення економічної діяльності на тимчасово окупованій території України».

Покласти особисту відповідальність на нового Прем'єр-міністра України за виконання ЗУ «Про забезпечення прав і свобод внутрішньо переміщених осіб».

Впродовж 30 днів створити механізм із забезпечення та захисту прав громадян України, які залишились на тимчасово окупованій території АР Крим.

Ухвалити Закон України «Про статус кримськотатарського народу як корінного народу України».

Створити міжфракційне депутатське об'єднання «Крим» у Верховній Раді України.

Створити Комітет Верховної Ради України з питань тимчасово окупованої території.

Створити Громадську раду з питань тимчасово окупованої території АР Крим при Кабінеті Міністрів України.

Створити державний інформаційний центр «Крим».

Просимо забезпечити права та свободи кримчан на окупованій території та внутрішньо переміщених осіб. Сподіваємося на розуміння та на виваженість Ваших законодавчих ініціатив та рішень.

З повагою,
Архієпископ Сімферопольський
і Кримський Української
православної церкви Кіївського
патріархату КЛІМЕНТ,
Координатор громадського руху
«Євромайдан-Крим»
Андрій Щекун, Сергій
Ковальський, Сергій Мокренюк

Наприкінці жовтня, коли Україна відзначала ювілейну, сімдесятю річницю визволення своїх теренів від нацистських загарбників, близька до кримської окупантійної влади газета «Кримська правда» розродилася статтею такої собі Наталі Пупкової під називою «Три визволителі» та з підзаголовком «Як кримчани Україну рятували, а українець – півострів».

«Тепер це вже не наша країна», – пафосною сентенцією починається матеріал. Дійсно, заради справедливості слід зазначити, що для «Кримської правди» Україна ніколи не була «своєю» країною. Більш ніж два десятиліття цей часопис, як і більш інших видань півострова, проводив відверту україnofобську діяльність, на яку влада не зверталася уваги.

Зокрема, пані Пупкова «своєю» не вважає ту Україну, де більше не є знаменною датою день створення Червоної Армії, яка 70 років тому звільнила територію тоді ще союзної республіки від нацистів, а святковим настроєм став день створення УПА, бійці якої буцімто співпрацювали з фашистами. Та тільки нема відповіді на запитання, – з якого дива українці

повинні мати за національне свято дату бою Червоної Армії з німецькими вояками під Псковом і Нарвою 23 лютого 1918 року. Яких, до того ж, не було і бути не могло.

Ну, а що ж стосується «українського національного нацистського свята» 14 жовтня – то навряд чи цей день можна присипати виключно Українській повстанській армії. Як зазначає львівський письменник і публіцист Юрій Винничук у матеріалі «Ігри професійних патріотів», свято Покрови, яке дійсно відзначається в Україні 14 жовтня, починаючи з XI століття, шанували і козаки, і бійці УПА, однак жодних даних про те, що УПА було створене на Покрову, немає. На думку Винничука, під час цього святкування потрібно приділити увагу всім захисникам українських теренів усіх часів.

Та повернімося до пані Пупкової, яка побивається тим, що в Україні зараз «принижують справжніх героїв, знищуються з пам'яті 9 мільйонів мирних мешканців – жертви фашизму, а в поки ще містах-героях Києві та Одесі проводять ходу неонацистів». Хотілося б прояснити деякі моменти по пунктах.

Почнемо з теми приниження справжніх героїв. Як доброзичливо ставляться до них у державі, де у відповідь на всі закиди лунає «Зато Крим – Наш», – ні для кого не секрет. Скажімо, 27 січня цього року російська преса уроочисто повідомила, що до 71-ї річниці розгрому радянськими військами німецько-фашистських військ у Сталінградській битві її учасникам видадуть подарунки набори та виплатять аж по тисячі рублів (блізько 330 грн.), а удовам ветеранів і «дітям Сталінграда» нададуть однією соціальну допомогу в розмірі 500 рублів (блізько 160-170 гривень). Так само по тисячі рублів волгоградським ветеранам обіцяли до Дня Перемоги. Справді, до такого гуманного ставлення до ветеранів, коли раз на кілька років виплачується по парі сотень гривень учасникам десантних визвольних змагань, «фашистській» Україні ой як далеко.

І про знищання з пам'яті радянських воїв теж знається, що скажати. Нещодавно один з кримських переселенців, який з родиною перебігав до Києва, виклав у соцмережах фотографії стели на честь мешканців Житомирщини, загиблих на фронтах Другої світової війни; на пам'ятному знаку є й імена кількох чоловіків з його роду, які віддали своє життя за волю України. «Пам'ятник пофарбований, навколо загорожа, поруч квіти! А ви і досі всім розповідаєте, що в Україні всі пам'ятники воїкам ВВВ зруйновані, неонацизм квітне, і тому подібне?» – обурено запитував чоловік, для порівняння додавши світлини занедбаного пам'ятного знаку на спомин про Другу світову війну, розташованого в його рідному місті. «Я хочу тільки запитати кримських патріотів Росії: що вам заважало вшановувати пам'ять жертв війни, коли Крим був українським? Може, просто руки не звідти ростуть? На що ви здатні, велиki борці з українським фашизмом, які ніколи не помічають, що котиться в них під носом? Тільки звинувачувати когось у своїй бездіяльності та недолугості», – додікнув кримчанин своїм землякам, вже колишнім...

Недаремно відомий радянський і російський актор Олег Басилашвілі, який у червні цього року вступає офіційної державній риторіці на звіт російсько-українську війну неправедною, порадив своїм співвітчизникам займатися не загарбнанням нових земель, а внутрішнім облаштуванням країни. Як дієвий захід він запропонував віддати частину квартири у нових елітних житлових будинках, в яких майже ніхто сьогодні не живе через шалені ціни на квадратні метри, ще

в повинні мати за національне свято дату бою Червоної Армії з німецькими вояками під Псковом і Нарвою 23 лютого 1918 року. Яких, до того ж, не було і бути не могло.

Ну, а що ж стосується «українського національного нацистського свята» 14 жовтня – то навряд чи цей день можна присипати виключно Українській повстанській армії. Як зазначає львівський письменник і публіцист Юрій Винничук у матеріалі «Ігри професійних патріотів», свято Покрови, яке дійсно відзначається в Україні 14 жовтня, починаючи з XI століття, шанували і козаки, і бійці УПА, однак жодних даних про те, що УПА було створене на Покрову, немає. На думку Винничука, під час цього святкування потрібно приділити увагу всім захисникам українських теренів усіх часів.

Та повернімося до пані Пупкової, яка побивається тим, що в Україні зараз «принижують справжніх героїв, знищуються з пам'яті 9 мільйонів мирних мешканців – жертви фашизму, а в поки ще містах-героях Києві та Одесі проводять ходу неонацистів». Хотілося б прояснити деякі моменти по пунктах.

в галузі «українського неофашизму» бодай словом згадають тих оборонців української державності, яких породила кримська земля. Скажімо, генерал-хорунжого Віктора Куща – однофамільця (а хто знає, чи й не родича) архієпископа Сімферопольського і Кримського УПЦ КП Клиmenta, який сьогодні стоїть в обороні кількох сотень кримських українців-християн, гнаних буревіями теперішніх подій на півострові...

Народився майбутній український військовик у 1887 році в Сімферополі. Військову освіту здобув в Одеському піхотному училищі 1904 року. В складі 15-го пішого полку брав участь у російсько-японській війні 1904-1905 років. За особисту

ні з червня 1941 року. Стерновий сторожового катера «СК-0183» (3-й дівізіон сторожових катерів, Чорноморський флот). 25 березня 1942 року в обложеному вже п'ять місяців Севастополі відбувся обстріл Стрілецької бухти артилерією супротивника. Коли в машинному відділенні сторожового катера виникала пожежа, Іван Голубець взявся до її гасіння. Від влучання другого набою на катер вибухнули бензоцистерни, став вибухати артилерійський боезапас. Виникала загроза вибуху запасу глибинних бомб і знищенню суден, що перебували в затоці. Усвідомлюючи небезпеку, відчайдушний вояк відкочував за борт палаючого катера бомби, доки не стався вибух. Жертвуючи собою, 26-річ-

чесним орденом Леніна та медалі «Золота Зірка». Жив у Севастополі, де й помер 10 лютого 1983 року і був похований на цвинтарі селища Дергачі.

Мало хто згадує ім'я ще одного українця – Василя Мусійовича Кулиничча, який у роки Другої світової війни в Ялті та околицях був більше відомий як «дядя Вася». Сам він родом із села Остапа Вересая, до Криму переїхав 1922 року. За його спогадами, старі кримчани знали і добре розуміли українську мову, співали українські пісні, глибоко шанували і сприймали кобзарське мистецтво. Культуролог, винахідник, годинниковий майстер був також кадровим військовим, який пройшов дві світові війни. Василь Мусій-

ЯК УКРАЇНЦІ КРИМ РЯТУВАЛИ, І ЗВІДКИ ЧЕКАТИ ПОРЯТУНКУ УКРАЇНЦЯМ КРИМУ

живим ветеранам війни. «Хай вони хоча б решту своїх років поживуть у людських умовах. Дайте їм пенсію не кілька тисяч, а по сто тисяч кожному. Іх же лишилося вже так мало... Не віддаєте? Що ж вам так школа? Що ж ви за куркулі такі? Як вам не соромно дивитися на людей, що врятували вас?» – у розpacії запитує діяч мистецтва...

Ну а що ж стосується неонацистських маршів – достатньо лише задати пошуко- вій системі запит за ключовими словами «Русский марш», аби скласти собі уявлення про те, які діїства зазвичай відбуваються 4 листопада, до російського дня національної єдності. На відміну від фашистських перевокупувань «Слава Україні – Героям слава», якими 23 роки утискали російськомовне населення Криму, на маршах лунають такі любі серцям і вухам кримчан миролюбні заклики: «Слава Росії!» або «Слава Русі!», «Конец оккупации – свободу русской нації!», «Мы – Русские! С нами Бог!», «Русские, вперед!», «Все хотят, и я хочу по е**лу дать хачу», «Севастополь/Бахчисарай/Джанкой (і т.д.) – русский город!» тощо.

Але таких дрібниць пані Пупкова в рідному середовищі «руського миру» воліє не помічати. Наразі вона бере на себе іншу місію (до речі, справді поважну і благородну) – нагадати про трьох Героїв Радянського Союзу, які презентують три найбільш етнічні групи Криму: росіян, українців і кримських татар. Зокрема, ім'я Абдула Тейфука відоме дуже багатом. До росіян авторка заарахувала сімферопольця з українським прізвищем – Миколу Розенка.

На початку червня під Керчю пошуковці знайшли рештки чотирьох бійців, одному з яких належала медаль «За відвагу» № 468465. Власником відзнаки виявився старший сержант Ілля Якович Яковенко, українець. Народився він 26 травня 1900 року (за іншими даними 1890 року) в селі Василівка (зраз Гребениківської Сумської області). Воював на Південному, Північнокавказькому фронтах, боронив Крим, двічі був контужений. У листопаді 1943 року в складі десанту форсував Керченську протоку, бувши командиром кулеметного підрозділу. Відзначився в бою під час розширення плацдарму на північ від Тіврівки. Та й зрештою, чи ж для того українці століттями боронили Крим, аби сьогодні на півострові їхнім нащадкам було заказано розмовляти своєю мовою, ходити до своїх шкіл, читати свою пресу, слухати своє радіо та дивитися своє телебачення, молитися у своїх церквах, відкрито вважати себе частиною свого народу, своєї держави, історії, культури? Та й що їхніого народу на цій землі і сліду ніколи не було, що немає тут їх і зараз, а коли хто називатиметься українцем – той провокатор?..

Це тільки зараз у «неонацистсько-бандерівській» Україні можна вільно марширувати вулицями з прaporами чужої держави, закликати військову техніку та вояків під цими ж прaporами, проголошувати її територію «искусственно собранним недогодуством» і прищеплювати на її тіло паразітів у вигляді щедро фінансованих терористичних «народних республік», паралельно домовляючись про її поділ з очільниками інших держав... Та й зрештою, чи ж для того українці століттями боронили Крим, аби сьогодні на півострові їхнім нащадкам було заказано розмовляти своєю мовою, ходити до своїх шкіл, читати свою пресу, слухати своє радіо та дивитися своє телебачення, молитися у своїх церквах, відкрито вважати себе частиною свого народу, своєї держави, історії, культури? Та й що їхніого народу на цій землі і сліду ніколи не було, що немає тут їх і зараз, а коли хто називатиметься українцем – той провокатор?..

І годі сподіватися на те, що колись-таки кримські фахівці

Кримські українці на мітингу до Дня незалежності України біля пам'ятника Т. Шевченку в Сімферополі. 24 серпня 2013 р.

хочобрість нагороджений двома орденами. 1912 року закінчив Миколаївську академію генерального штабу. У роки війни був штаб-офіцером для доручень штабу 4-го Сибірського армійського корпусу. В українській армії – з серпня 1918 року. За Гетьманату – начальник відділу 1-го квартирмейстерства Генерального штабу, начальник штабу 13-ї пішої дивізії. У січні 1919 року – начальник організаційного відділу Генерального штабу, пізніше – начальник розвідувального відділу Дієвої армії УНР, штабів Запорізького корпусу, Запорізької групи та генерал-квартирмейстерства Головного управління Генерального штабу. 1920 року став генерал-хорунжим. Був нагороджений Хрестом Симона Петлюри. 1923 року в Каліші налагодив видання журналу «Табор», був його редактором до 1939 року. Співорганізатор Українсько-військово-історичного товариства у Польщі. Автор багатьох публікацій з історії Визвольних змагань. Помер 21 листопада 1942 року в віці 55 років.

Так само, як славетних севастопольських матросів Петра Кішка та Гната Шевченка, до «руських воїнів» у Криму заараховують Івана Голубця, українського хлопця з міста Таганрог, яке з 1920 до 1924 рр. належало до Донецької губернії УРСР. Скінчивши 7 класів, Іван працював на Азовському металургійному заводі. У 1937 році мобілізований до ВМФ. У 1939 році скінчив Балаклавську морську прикордонну школу, служив у 1-му та 2-му Чорноморських загонах прикордонних суден. Учасник Другої світової війни із

йович, який очолював штаб Ялтинського партизанського загону, власноруч застрелив у бою на Ялі німецького коменданта Ялти Біттера, офіцера, нагородженого з рук Адольфа Гітлера двома залізними хрестами; по

За доносом 4 липня 1944 року у військовому госпіталі Алушти був заарештований, у грудні засуджений до вищої міри покарання з конфіскацією майна, і «вдячною Батьківчиною» 12 лютого 1945 року розстріляний. Тільки в 1993 році у незалежній Україні після звернення до військової прокуратури Одеського військового округу вдалося дізнатися правду.

В архівах НКВС знайшлося кілька томів справи Володимира Шарафана, після вивчення яких він був відправлений згідно із законом «Про реабілітацію жертв політичних репресій». Причиною була його участя в... ОУН. Саме так, в Організації українських націоналістів, жертвам якої у Сімферополі вже кілька років стоять пам'ятник. Щоправда, у Криму нечисленні ОУНівці самі були жертвами як німецьких, так і радянських каральних органів – причому дуже часто через доноси колишніх російських блогвардійців, які під час німецької окупації Криму повернулися на півострів і, обійнявши провідні посади в керівних місцевих органах, «відбудовували всією силою матушку Ресею», як писав у своєму репортажі з Криму ОУНівець «Яр» у червні 1942 року.

Івана Осадчука, районного провідника українських повстанців, у грудні 1941 року гестапівці заарештували в Євпаторії, а згодом розстріляли. У лютому 1942 року гестапо заарештувало 14 повстанців Джанкойського залину на чолі з Романом Бардахівським та його помічниками Наконечним, Степаном Вонкевичем і Михайллом Любаком; усіх їх німці розстріляли у протитанкових ровах за містом, разом з місцевими євреями. До їхнього знищення були причетні блогвардійці-росіяни, перевладачі гестапо, що втекли до Джанкоя з Керчі, взятої червоноармійцями.

Що ж стосується Володимира Шарафана – до того, як бути мобілізованим до Червоної Армії, він, відомий таємно як «Усач і «Друг Ша», обіймав одну з керівних посад Кримської обласної ОУН, взвинчуючи за управління підпільною мережею, яка працювала в жорстких умовах окупації та серйозної конспірації. Незважаючи на пропаговані антиукраїнськими псевдоісториками дані, українські повстанці у Криму в бойових діях участі не брали. Основним їхнім завданням була матеріальна і моральна допомога українському населенню Криму та обороні його прав на культурний розвиток.

З цією метою у 1942 році в Сімферополі було створено «Бюро допомоги українцям»; невдовзі були засновані українські початкові школи, а в деяких районах і «семирічки». Зрештою, в Сімферополі було організовано Українську православну церкву. Підпільні започаткували два підприємства – капелу бандуристів, з якої за декілька місяців розвинувся український театр, та споживчо-торговельний кооператив «Український консум», за допомогою якого було організовано забезпечення харчами української інтелігенції Криму, яка найгостріше відчувала голод. До слова, мало кому відомий той факт, що сімферопольські ОУНівці фактично врятували від голодної смерті видатного українського митця Миколу Самокиша, який не евакуувався з радянською армією з півострова.

Не згадають добрым словом у Криму й Володимира

Чермошенцева. Етнічний росіянин, народжений у 1927 році в нижньому Поволжі, в селі Лихоманівка Саратовської області, 1933 року з матір'ю і тіткою, рятуючись від голоду, перебрався до України, після чого родина подалася до Криму. Закінчивши початкову школу в селі Поштовому Бахчисарайського району, Володимир був чабаном. 1942 року на вулиці Сімферополя скоплений німецьким патрулем і вивезений на роботи до Німеччини у табір у Ватенштедті, де коксували вугілля. Після того, як Володимирові на ногу впала грудка розпеченою вугілля, його відправили на лікування у 24-й табір, звідки він утік, подавши пішки в Україну. Був спійманий вояками УПА, після чого командир Дубенської сотні Юрій (Георгій) Чуйковський взяв його своїм ординарцем. Чермошенцев брав участь у боях з німцями, власовими, поляками, військовими НКВС. Мав поранення і контузію. Під час однієї з операцій потрапив у полон до НКВС, де його катували, вибиваючи інформацію про решту бійців: ламали ребра, руки, кінці пальців, вибили кілька зубів. Чермошенцев зумів утекти, дістався до Криму, жив без документів на нелегальному становищі в матері, яка вже кілька років оплакувала сина. Зрештою, невдовзі він потрапив до рук міліції на крадіжці винограду. Засуджений на 10 років ВТТ (додаткова провінія – ухиляння від служби в армії). Відбував покарання в ГУЛАГу, на лісоповалі в Кіровському (тепер В'ятській) області, аж до смерті Сталіна валив ліс. Після звільнення отримав паспорт. Про його передування в УПА міліція не було відомо, інакше йому загрожував би розстріл. Після звільнення повернувся до Бахчисаю. Навесні 2014 року вийшов до Тернополя, де нині доживає віку в герiatricному пансіонаті – з «російського» Криму росіяніна Володимира Чермошенцева вижили через те, що він вів ювіль за «бандерівців»...

...У своєму романі «Записки українського самащедшого» відома українська письменниця Ліна Костенко вус там головного героя промовила – «У Штатах у День пам'яті всіх полеглих у всіх війнах за Америку ставлять пропорці на могилах, моляться. Повчиться б тим, чий мізки залубені у формаліні радянської ідеології. Вони не здатні вшанувати всіх полеглих – тільки вибірково: хто правильно поліг, хто неправильно. Кровних своїх ворогів, нацистів, ладні простили, а українські хлопці, що боролися зразу проти двох нелюдських систем, для них вороги, націоналісти».

І ось 28 жовтня 2014 року Президент України Петро Порошенко нарешті поставив крапку в 23-річному поділі захисників і визволителів України на «таких» і «нетаких» у зверненні з нагоди 70-ї річниці звільнення України від німецьких загарбників, подякувавши всім захисникам України від фашизму – як давнім (українським повстанцям і червоноармійцям), так і сьогочасним (бійцям АТО).

Хочеться вірити, що ми вже таки помалу вчимося не ділитися на своїх і чужих. Та тільки наявді чи ще зрозуміють ті, хто 23 роки прикідався «своїми», і слушної міті зменацька підступно вдарив нам у спину, оголосивши нас своїми ворогами...

Василь ПОРОХ,
кримський оглядач
(«Крим. Реалії»)

КОМУ В КРИМУ СТАЛО ЖИТИ ДОБРЕ? ОГЛЯД ЦІН, ЗАРПЛАТ І ПЕНСІЙ

Стрімке падіння рубля стало холодним душем для багатьох з тих кримчан, хто ще півроку тому з ночі займав чергу за російським паспортом і вивішував за вікно триколор. Обіцяні політками «золоті гори» так і залишилися звичайними кримськими соклами, а зарплати і пенсії, як і раніше, «не дозволяють дозволити» більше, нівелюючись подорожчанням комунальних послуг і постійним зростанням цін на найнеобхідніше. Володарями же «щасливого квитка» стали ті, чиї професії в Україні занадто часто недооцінювали. «Крим. Реалії» спробували з'ясувати, кому в «новому» Криму стало жити добре?

Відверто кажучи, розмови про те, як прожити на вісім, а то й лише на п'ять тисяч рублів на місяць, у Криму все частішають. Кримчани з українським менталітетом і вірою в свободу слова поки що не звикли мовчати. Аби дізнатися, що найбільше хвилює людей, потрібно просто сходити на базар, у лікарню або на пошту.

Працівник керченського КП «Жилавтосервіс» Антоніна М. (ім'я змінене) – одна з тих, кому доводиться виживати ледве не на мінімальні гроші.

«Нам тільки підвищили зарплату до п'яти тисяч рублів. На більше сказали і не розраховувати. Я не знаю, як можна жити на ці гроші. Упаковка вушних паличок для дитини коштує сорок рублів, а пиво – п'ятдесят. Ну, навіть якщо не пити пиво! Чому у мене раніше на тисячу гривень якось виходило прожити, хоча теж не вистачало. Я не розумію. Рятую тільки аліменти. Усе разом ще абіяк», – розповідала жінка знайомий в черзі в одному з поштових відділень.

Разом з аліментами в Антоніні на місяць виходить близько десяти тисяч рублів. Це на тисячу більше, ніж у працівника залізниці. Провідник потяга «Керч-Москва» Анатолій отримує дев'ять тисяч рублів на місяць.

Перукар Анжела, в якій зарплата, щоправда, залежить від виробітку, – п'ять тисяч. «У нас ніхто нічого підвищує не зирається. Ми ж на приватника працюємо», – розповіла дівчина.

За інформацією директора керченського територіального Фонду загальновообов'язкового соціального страхування на випадок безробіття Вадима Кутузова, у відкритих в місті вакансіях зарплата варіюється від 3- до 29-ти тисяч рублів.

Мінімальна сума – 3382 рублі – це півставки, на які керченська дитяча лікарня шукає лікаря ортопеда-травматолога, максимальна – зарплата дільничного інспектора поліції (таких вакансій в місті п'ять).

«Добре» отримують, за інформацією «Крим. Реалії», співробітники МНС, на чий плечі в Росії лягають всі надзвичайні ситуації, від дорожньої аварії до падіння літаків. Оскільки нудьгувати їм не доводиться, то і зарплата, за словами одного з представників служби порятунку, у деяких сягає сорока тисяч рублів. «Сказав дружині, щоб не працювала», – розповів рятувальник.

Не секрет, що високі зарплати у педагогів зі стажем. Ще у вересні на колегії керченського управління освіти чиновники озвучили середню цифру: у викладачів школ – 26 тисяч рублів, у вихователів дитячих садків – трохи

ОКУПАЦІЙНА ВЛАДА ОБМЕЖИЛА

Окупаційна влада Криму ввела обмеження для фізичних осіб на вивезення продуктів харчування за межі півострова. Як передає кореспондент УНІАН, про це йдеться в «указі» голови так званої «Державної ради Криму» Сергія Аксюнова від 13 листопада, опублікованому на сайті «відомства».

У тексті зазначається, що дане рішення ухвалене з метою забезпечення стабільного функціонування споживчого ринку Криму. «Вивезення фізичними особами з території Республіки Крим соціально значущих продовольчих товарів здійснюється в межах встановлених норм їхнього вивезення», –

мінімальну заробітну плату на рівні 18600 рублів. Цю цифру на засіданні кримського «Радміну» озвучив «міністр» економічного розвитку Криму Микола Коряжкін.

«Прогноз основних показників на 2015 рік сформований на підставі розрахунків і обґрунтувань міністерств і державних комітетів Республіки у базових галузях економіки, і з урахуванням прогнозу розвитку Російської Федерації», – уточнив міністр, слова якого наводить агенція «Е-Крим».

За повідомленнями сайту «Кадрові агентства Росії», який систематизує статистику заробітних плат у Росії, реальна середня зарплата росіян в регіонах уже цього року – 18126 рублів. Ця сума отримана в результаті аналізу народної думки і проведенного опитування відповідні тисяч розрахунків.

Водночас, за інформацією Федеральної служби державної статистики на травень цього року, середня зарплата в Росії становить 33280 рублів. Щоправда, суми окладів вказані Росстатом до вирахування податків.

За повідомленнями Інтернет-сервісів пошуку роботи, у листопаді в Росії середня зарплата складає трохи більше 31 тисяч рублів. У Москві, за інформацією сайту «Яндекс.Робота», середній оклад становить 42 тисячі рублів. Тому і відкритих вакансій в Криму досить багато – ті, хто зміг, традиційно поїхали на заробітки в Москву і на Далекий Схід.

«Син поїхав працювати до Москви. Там на будівництві йому обійшли тридцять тисяч рублів зарплати. Сказав, поки двісті тисяч не зароблюю, не повернуся», – розповіла одна з керченських пенсіонерок.

Розраховуючи рівень середньої кримської зарплати на наступний рік, чиновники керувалися інфляційними очікуваннями загалом у Росії. За інформацією М. Коряжкіна, зростання цін очікується на рівні 17,5%. Знову подорожчають не тільки продукти харчування, але й комуналка, а також алкогольна тютюнова продукція. Це означає, що і запланованих вісімнадцяти тисяч рублів у середньому на кримчанина людям теж, швидше за все, буде не вистачати.

Що стосується нових кримських пенсій, то цього року, за повідомленнями чиновників, вони вже досягли середньоросійського рівня. Ще наприкінці вересня віце-президент

ВИВЕЗЕННЯ З КРИМУ ПРОДУКТІВ

айдеться у документі. Зокрема, згідно з рішенням, один громадянин не зможе вивезти за межі півострова більш як 20 кг пшеничного борошна, більш як 2 кг ковбас і ковбасних виробів (окрім делікатесних), більш як 2 кг м'яса птиці.

Крім того, обмежено вивезення курячих яєць (60 штук на особу), олії рослинної (5 літрів), м'ясних і рибних консервів (6 банок), цукру (20 кг), макаронних виробів (5 кг), молока і молокопродуктів, сухого молока (не більш як 3 кг), круп (5 кг), риби (10 кг) і пшениці (50 кг). У документі зазначається, що це обмеження вводиться до 1 квітня 2015 року.

Маргарита ЯВОРСЬКА
м. Керч

УКРАЇНСЬКЕ В КРИМУ?!

ЗНИЩИТИ!

Кримський академічний музичний український театр більше не український. Новоспечені російсько-кримська «влада» перейменувала його в Державний академічний музичний театр Республіки Крим. Точні так само з назви Російського академічного драматичного театру ім. М. Горького прибрали слово «російський». Тепер він називатиметься «Кримський академічний драматичний театр». Національна притягливість зберіг лише Кримськотатарський академічний музично-драматичний театр. До його назви лише додають слово «державний».

До відкриття ювілейного 60-го театрального сезону в тепер уже колишньому «українському» театрі встигли надрукувати афіші з новою назвою. Жодної україномовної вистави в репертуарі немає. Хоча ще в березні цього року — в розпал «кримської весни» — театр ставив прем'єру «Назар Стодоля» до 200-річчя Тараса Шевченка.

Сьогодні в пам'ять про ту постановку залишилася тільки афіша попереднього 59-го сезону українського театру. Вона зберігається у Всеукраїнському інформаційно-культурному центрі. Від самого центру, щоправда, залишилася лише назва. На його будівлі на вулиці Павленка в Сімферополі все ще висить табличка з «тризубом» українською мовою. Однак на сайті центру вже значиться нова адреса: Росія, Республіка Крим, м. Сімферополь... Створений у 1996 році як підрозділ Держкомрадіо України, зараз центр увійшов до структури Держкомнацу Криму.

Перспективи української редакції на державному телебаченні Криму туманні. Для неї в сітці мовлення виділили лише півгодину на місяць. А єдина в Криму україномовна газета «Кримська світлиця» змушені працювати фактично в підпіллі. У червні редакцію вигнали на вулицю з орендованого приміщення, а саме видання відмовилися поширювати.

Лічені дні залишилося називатися «українською» і єдині в Сімферополі школі-гімназії, де навчання велося українською мовою. Її збираються перейменувати на «Сімферопольську академічну гімназію». Про це нібито «попросили» батьки учнів. Після анексії півострова гімназію перевели на російську мову навчання. Зраз тут залишилося лише 9 українських класів із 40. Над школою майорить російський прапор, табличку на будинку вже змінили. Тепер на ній написано: «Республіка Крим. Школа-гімназія». Напис: «Жити, розвиватися, процвітати» поки ще прикрашає будівлю. Але, судячи з нетерпимості кримської «влади» до всього українського, висітимуть золоті букви недовго...

Турбую кримських українців і дола одного з українських символів Криму — пам'ятника Тарасу Шевченку в Сімферополі. Саме сюди приносили квіти в дні українських свят. Зокрема, і кримські чиновники, які тепер так ревно служать Росії. Зважаючи на те, як вони один за одним знищують острівці українства в Криму, можуть демонтуйти і пам'ятник Кобзарю, як вже сталося з пам'ятником гетьману Сагайдачному в Севастополі... Бо зараз навіть у чотиривірші Шевченка, вибитому на його пам'ятнику, нові «господарі» Криму можуть розгледіти екстремізм:

*І на оновлений землі
Врага не буде, супостата,
А буде син, і буде мати,
І будуть люде на землі.*

«Крим.Реалії»

Нові часи, нові назви...

«Назар Стодоля» в театрі, який колись називався українським...

у середині 90-х років минулого століття театр опинився в дуже важкому стані.

— Мистецтво і раніше фінансувалося державою за залишковим принципом, а тоді припинилося й зовсім. На все — оплату праці співробітників, комунальних послуг, постановочних витрат потрібно було заробляти самому, — розповів на прес-конференції напередодні відкриття сезону директор театру, заступником культиватора України Владислав Черніков, заслужена артистка Криму Тамара Гончаренко та інші учасники трупи виконали убліблені глядачами і перевірені часом ретро-номери, прем'єри-сюрпризи, сцени з мюзиклів та оперет, хореографічні хіти. Серед них — уривки, арії, балетні номери із «Сільви», «Баядерії» і «Принцеси цирку» І. Кальмана, «Севільського цирульника» Д. Россіні, «Євгенія Онегіна» П. Чайковського, «Дон Кіхота» Л. Мінкуса, «Ромео і Джульєтти» Ш. Гуно, «Севастопольського вальсу» К. Лістова та інші.

Як морські хвилі то лагідно накочуються на берег, а то штурмують його немов дев'ятий вал, змінювалися на сцені стилі та жанри, які об'єднали в один яскравий феєрверк музики, танцю, вокалу та сценічної гри режисер-постановник — заслужений артист України Юрій Федоров і діригент симфонічного оркестру, заслужений діяч мистецтв Криму, лауреат Премії Криму Олександр Коваленко.

Велика споруда з сірого бетону і скла в центрі Сімферополя привертає увагу всіх і сучасним архітектурним монолітом, характерним для значущих за своїм функціональним призначенням установ, і барвистими великоформатними афішами як музтеатру — визнаного в Криму культурного центру, так і приїжджих колективів та естрадних виконавців, що зазвичай обирають для своїх гастролей саме цей найбільший у місті зал для глядачів.

— Ми ж підозрювали, що в нашому периферійному театрі може звучати така модернова музика!

І театральна аудиторія не лише помолода за віком, а й збільшилася кількісно. Почали зростати й прибутки на 300-400 тис. грн. щорічно, і нині з колишніх 120 тис. додіяли 4 млн. 125 тис. грн. Це дало змогу збільшити число прем'єр від однієї-двох у рік до чотирьох-п'яти, розширити жанрову палітуру.

Однією з нових форм роботи, затребуваних глядачами, став цикл концертів симфонічної музики «Прекрасний світ музики», в яких розповіді мистецтвознавців про творчість композиторів світового рівня доповнюють відповідно підібраний відео-рейд, а в окремих програмах разом з оркестром беруть участь артисти-вокalistи та хор театру. Серед них — «Срібного віку силует...» (Сергій Прокоф'єв), «Із музичної скриньки XV-XVII століть» (Джованні Перゴлезі, Себастьян Бах, Аркандреа Кореллі), «Пушкін — невичерpane джерело музичних відкриттів» (Георгій Свиридov, Сергій Рахманінов), «Музика епохи просвітництва» (Вольфганг Амадей Моцарт), «Вершини світового музичного мистецтва» (Петро Чайковський), «Музика фольклорів» (Едвард Гріг), «Мелодії, народжені Кримом» (творчість кримських композиторів),

«Несумна опера» (арії та партії з творів «Травіата» Д. Верdi, «Ромео і Джульєтта» Ш. Гуно, «Севільського цирульника» Д. Россіні, «Чарівна флейта» В. А. Моцарта та інші). Оркестр щороку виступає в Керчі, одна з його програм входить у театральний абонемент у Севастополі.

Більше тридцяти років у театрі існує балетна трупа, яка з окремими хореографічними номерами бере участь у всіх музичних спектаклях. А коли вісім років тому в театр на роботу прийшли балетмейстери — брат і сестра Ольга і Сергій Бикови, хореографічний цех, як і оркестр, став самостійним під-

Гончаренко. А в 2013 році кращим музичним спектаклем на цьому була названа кримська постановка трагікомедії «Євреї нашого двору» за повістю О. Каневського «Май нейм із Маня». На Міжнародному фестивалі античного мистецтва «Боспорські агони» в м. Керчі 2014 року спектакль-концерт «Прощай, конферанс!» удастоєний спеціального призу «За високу художню культуру, сміливість, патріотизм і любов до Вітчизни, на честь 70-річчя Великої Перемоги».

За 60-річну історію театр декілька разів змінював свою назву. От і знову в ній відбувається зміни. Віднині він —

тутється ще одна україномовна постановка останніх років — «Євангеліє від Івана». А в рамках конференції за творчістю Володимира Винниченка торік демонструвалася його п'єса «Брехня».

— З 1 жовтня театр перебуває в стадії реорганізації. Однак нічого з надбаного за період існування ми ламати не будемо, збережемо все краще, особливо різнонаживість, — сказав головний режисер Юрій Федоров.

Він висловив лише одне побоювання, що у зв'язку з музичною специалізацією театру доведеться розлучитися з драматичною частиною колективу, а це — 14 високопрофесійних акторів, які зайняті разом з вокalistами і в усіх музичних спектаклях. Отже, під загрозою зникнення з афіші може опинитися багато спектаклів, що складають золотий фонд театру і які люблять глядачі. Всого в репертуарі понад 70 різнонаживих творів, 25-30 з яких включаються в сценічний сезон.

Але як би не називався театр, по своїй суті він завжди був і залишається закладом синтетичного характеру, в якому на рівних правах співіснують оперети, водевілі, музичні комедії, балети, драми, концерти симфонічної музики, а також музичні казки, мюзикли і піратські боївики для юних глядачів.

У новому театральному сезоні на кримській сцені дебютують молоді вокalistи, що прибули на роботу з Харкова та Одеси. В статусі художника-постановника спектаклів глядачі побачать заслуженого художника Криму Едуарда Куліша. Завершилися постановочні роботи над новим балетним спектаклем — «Лускунчик» П. Чайковського. Залишилося лише одигти-взуті артистів, а це — наймовірно складно. Простіше, за словами директора, з нуля поставити будь-який інший спектакль. Але чого не зробиш заради балету, який так люблять кримські глядачі! Прем'єра «Лускунчика» планується в січні наступного 2015 року.

А про цюгорічну прем'єру — комедію французького майстра водевільного жанру Клодіана «Блез, або Паризькі пристрасті», якою театр завершив минулій сезон і дівічі — 14 і 29 — включивши в афішу листопада, вже обмінюються враженнями глядачі, публікуються рецензії в пресі. Це комедія стайні і ситуацій, де джерелом сміху стають події обставини. Вона побудована на зовнішніх комічних прийомах, на різного роду непорозуміннях і помилкових діях. Режисер-постановник спектаклю Ю. Федоров у гострих діалогах героїв, характери яких вимальовуються з гумором і спостережливістю, у неочікуваних поворотах сюжету доводить, що успіх і любов у житті не купуються обманом, а приходять до тих, хто вічуває і кохає щиро, з душою.

Валентина НАСТИНА

УКРАЇНСЬКІ ВИСТАВИ ЗАЛИШАЮТЬСЯ В РЕПЕРТУАРИ...

на сто, а провідні артисти і самі залишали його в пошуках більших заробітків за кордоном.

І все ж кістяк колективу залишився, працюючи для глядачів, бо тільки вони своїм інтересом до вистав могли підтримати, довести його творчу і фінансову спроможність. На сцені ще йшов традиційний для театру оперетковий жанр, а за кулісами вже репетували нові, більш сучасні форми постановок — мюзикли, рок-опери. Після їхніх прем'єр глядачі захоплені заговорили:

— Ми ж підозрювали, що в нашому периферійному театрі може звучати така модернова музика!

Директор театру Володимир Загурський і головний режисер Юрій Федоров (зліва направо)

розділом, здатним на високопрофесійні постановки. В репертуарі театру з'явилися балетні спектаклі «Ромео і Джульєтта» С. Прокоф'єва, «Дон Кіхот» Л. Мінкуса, «Китайська легенда» і «Бахчисарайський фонтан» Б. Асаф'єва, «Бенкет Красса» А. Хачатуряна, «Панянка і хуліган» Д. Шостаковича, «Даремна обережність» Ж. Добервалья, дві танцювальні програми — вечір сучасної хореографії «Ритм-Данс» і «Вечори балету».

Цього року хореографічна трупа театру здійснила турне по Україні з балетом «Ромео і Джульєтта», в якому сольні партії виконали артисти з Санкт-Петербурга. Зіграно при аншлагах тридцять спектаклів, що свідчить про високу якість кримського балету.

Ще однією своєрідною атестацією трупи на зрілість, підтвердженнем академічного статусу театру стають перемоги і нагороди в конкурсах і на фестивалях. Наприклад, на Міжнародному фестивалі жіночої творчості ім. Марії Заньковецької (м. Нижин Чернігівської області) у 2012 році за роль другого плану в опереті Ж. Оффенбаха «Кішка, перетворена в жінку» лауреатом стала Тамара

А ВАС «УКУСИВ» ТЕЛЕВІЗОР?

Бідна Ванга! Чи думала болгарська ясновидиця, що через 18 років після своєї смерті її доведеться піарити нинішнього російського президента? Навряд чи. Та якщо вже використані всі власні піар-можливості, то чому б не звернути до образу людини, якій довіряють у світі, і яка вже нічого не зможе заперечити? Не буду аналізувати моральний аспект цієї обставини, особливо враховуючи те, що за життя Ванги була чесною і справедливою, вона навіть стежила, щоб до неї на прийом потрапляли люди, згідно з чого, не роблячи винятку і для тих, перед ким негайно розчинялися всюди і всі двері.

Суттєва частина життя ясновидиці пройшла перед телекамерами, що дає їй можливість і сьогодні навідуватися до телеглядачів, а нам бути в курсі щодо її останньої волі і пророцтв. І раптом — «Російські сенсації», згідно з якими щойно розшифровані записи Ванги, звернені у майбутнє, які вона чомусь намагалася утасничи. Й жодного слова ні про те, хто їх розшифрував та як саме, ні про те, де вони зберігалися, ні про хоча б найменші гарантії, що вони були взагалі і що працівники телебачення оголосили дійсно пророцтва Ванги, а не вигадали їх напередодні або ж не прочитали з папірця політтехнологів. Та і які можуть бути гарантії того, чого просто не могло бути, бо, аби щось приховувати, треба мати для того вагомі причини, пов’язані зі значущістю інформації. В тому ж, що з помпою повідомили тележурналісти, не було геть нічого сакрального. І прозвучало сказане приблизно так: «Все розстане, розспілеться і лише залишиться слава Володимира». А ще слова про те, що саме Росія виртує світ від третьої світової війни.

Ще за життя нібито говорила Ванга і про український Майдан, і про події на сході України, тільки чомусь окрім російських журналістів, ніхто цього не чув, отже, українці і гадки не мали, до чого слід потутися. Про майданні події в Україні знали й інші екстрасенси, але поділилися з російськими ЗМІ своїми знаннями чомусь заднім числом, коли це вже не було секретом і для школярів молодших класів. Доповіли ясновидиці і про небезпечні дні для «найвпливовішої людини у світі», бо ворог не дримає. Навіть однією із версій загибелі малайзійського «Боїнга-777» російські ЗМІ

висунули ту, що українці його сплутали з «бортом № 1», який віз російського президента, щоправда, не тоді і не над територією Донбасу. А ось переді мною статті з газети «Новий Крим» під назвою «Эпоха Путина росияне называли расцветом демократии». Тут все «достаточно», як і у пророцтві Ванги, навіть наводиться статистика від Фонду громадської думки, де на запитання, коли демократія в Росії було найбільше, 27% опитаних заявило, що саме за третій каденції Путіна, а 12% — що за попередніх його каденцій. Втім, за президента Бориса Єльцина, який, власне, і від-

дентів, яким все щось не до вподоби? Правда, жили, але то була соціально зорієнтована держава, до того ж відгороджена «залізним занависом» від усього несхожого світу. Друзями СРСР були лише соціалістичні країни, у Росії друзів теж не більше. Та і вороги всі на старому місці. Щоправда, є ще один, неноголішний, тим не менше, родом теж з Радянського Союзу. Це лібералізм з притаманними йому свободами. І його не обов’язково заносити до офіційного чорного списку, достатньо почути, яким словом телевізійні однодумці таврутють кожного, чий голос хоч трохи виб’єть-

читаємо: «Милые люди, с которыми мы вместе ели, пили и любили Цоя и Макаревича, вдруг превратились в зомби, как будто их укусил телевизор». І далі висновок: «Факт в том, что сегодня большинство граждан готовы выкинуть на помойку свободу и демократию — выстраданные ценности нашей цивилизации».

Тож, можливо, намагаючись впрагти «молодих братів» до спільногого плача, «старші» дійсно бажають їм добра, але у своєрідному розумінні, щоб швидше повернути їх до своєї віри, замість кадила перед собою не суттє телевізор? Тому захоплення Росією нових територій починається з узурпації радіотелефіру.

Водночас автор уже процитованої статті Олександр Маленков зовсім не бажає іншим такої долі, а свою публікацію завершує так: «И когда носятители авторитарного характера станут меньшинством, мы будем гарантированы от новых всенародных шагов на встречу идиотизму».

А тепер про те, як же мені потрапив до рук цей журнал. Бо придбала я його не в кіоску — такі коштують від ста рублів і вище та й поки що в Криму не продаються. Подарувала мені його Ольга Олександровна Долгих, менеджер з роботи із клієнтами дистрибуторно-логістично-го центру «Прес-Логістік», з якою я познайомилася під час фестивалю російської преси.

Відбувалася ця подія в тому ж самому приміщенні Будинку культури профспілок, де 16 років тому проходило аналогічне свято української преси. Тоді всі ми жили в Криму, який, за визначенням автора однієї з кримських газет, як «зграйа» вилаяла її «лібералкою», і цим самим дискусію було вичерпано.

Та, на щастя, така ситуація до вподоби не усім росіянам. У гламурному глянцевому чоловічому журналі «MAN»

чинив двері для нового життя, розквіт демократії побачило лише 7% опитаних. Що ж до 37% респондентів, то запитання виявилось для них надто складним, і це, зважаючи на те, що, як зазначив російський політолог Г. Добромелов, «громадяни сприймають демократію тривіально, формально вони мають всі права, і їм цього достатньо». І наявність демократії в суспільстві, яке дедалі стає аполітичнішим, не є питанням першочергової важливості.

Звичайно, важко полюбити запах квітки, якої ніколи не тримав у руках, важко закохатися в пісню, якої не чув, важко стати громадським активною людиною, якщо робиться все, аби приспівати своєй волі, гідності, енергію, відкупити тебе самостійно мислити і, навпаки, привізичати куштувати лише страви, приготовані на президентсько-урядовій кухні. Там знають, що і як треба посолити, попечити, а служняні російські ЗМІ подадуть їх, приправивши своєю фантазією.

Та хіба ж не жили ми колись за умов примусового однодумства, при цьому їли, пили, працювали, виховували дітей і зневажали диси-

Хореографічні «Чорнобривці»

ЗМІ У КРИМУ ПЕРЕТОРИЛИСЯ НА ЗНАРЯДЯ

ІНФОРМАЦІЙНОЇ ВІЙНИ РОСІЇ ПРОТИ УКРАЇНИ

Про це йдеться у статті Костянтина Огнєвого «НЕЗВАЖАЮЧИ НА «ОСТРІВЦІ» ОПОРУ...», опублікованій у газеті «День».

...Прикро, зазначає автор, але в умовах окупації дуже вже багато кримських журналістів, які раніше вирізнялися професіоналізмом і прагненням до правди і стандартів професії, раптом перелицовувалися і стали виправдовувати «возз’єднання Криму з Росією», розхвалювати нові російські порядки, «нову владу». І все б нічого, але паралельно з вихваленням російської влади і особисто президента і голови уряду, а також армії сусідньої країни вони почали необґрунтовано у всіх гріхах, навіть вигаданих, звинувачувати Україну, «хунту», обмовляти державу, в якій колись перебували, і грубо ображати особисто українських політиків. Це не дивно

для «Кримської правди» — вона завжди відзначалася російським шовінізмом, і тепер сплеск ненависті до всього українського на її сторінках зашкалює. Ось тільки заголовки одного з останніх номерів «Кримської правди» за 1 жовтня 2014 року — «В Раді Європи більшість — фашисти», «Укропи зовсім здурили», «Нацисти «гризуть» один одного». І на такому рівні з номера в номер. Це далеко не журналістика, це навіть не інформаційна війна, це просто людська непорядність. І якщо «Кримської правде» такий рівень вже давно звичний, то дивно знаходити подібні прийоми в таких виданнях, як «Кримська газета», що раніше вирізнялася витриманістю і своїм фірмовим аналітичним стилем, який зараз практично втрачено...

Місцем для од «новій кримській

владі», «новому Криму» і для хули на адресу українців, Меджлісу кримських татар і всього українського стала колись політично толерантна газета теперішньої «держради» «Кримські ізвістія», яка перетворилася на фактично партійну газету «Единої Росії». Кримські татари, на її думку, перебувають «в полоні у міфі». Газета виправдовує монополізацію влади «Единої Росії» в Криму. Роздумуючи з приводу дефіциту води і нездатності кримського уряду забезпечити півострів водою без Північно-Кримського каналу, газета, як і будь-яку іншу господарську тему, виводить на поле політики і називає статтю «Г’ялдесят відтінків коричневого», натякаючи на наявність фашизму в Україні...

І все це — лише дещоця брехні, перекручувань, маніпуляцій, по-

рушення стандартів журналістики лише в частині видань. Тим більше, що тут ідеться про газети, які не вважаються відверто «ховтими». Що ж до них, то і стара «Кримське время», і нова «Новий Крим», яка заснована зовсім недавно і виходить під девізом «Во славу Росії!», і деякі інші не приховують своєї неприязні до України і до всього українського, підкresлюють свою причетність до ідей «руssкого міфу». Маніпуляції в них — на кожній сторінці, майже в кожному матеріалі.

...Кіоски забиті московськими виданнями, газетами і журналами, багато з яких створили свої кримські редакції, корпункти, випускають кримські видання — «Російська газета», «Ізвестія», «Московський комсомолець», «Комсомольська правда» і десятки інших. З розрахунком на користувачів мережі Інтернет у Криму створено багато новинних і «аналітичних» сайтів — до шовіністичного «Кримського эха», який, за даними деяких ЗМІ, ще в Україні

їнський період почав фінансуватися Краснодарським управлінням ФСБ, додалися «Зеркало Крима», «Кримський вектор», «Криммедиа», «Кримська лінія»... Висновок сумний — кримська журналістика померла. Конглomerat кримських різношерстих медіа, що існує нині, є небезпечним засобом інформаційної війни проти України, але, врешті-решт, він спрямований проти самих же кримчан, яких окупантів влада тримає за бовдури, обманює і намагається переконати в небезпеці і безперспективності України і в «справедливості» та «величі» Росії, яка веде загарбницьку війну проти нашого народу.

При цьому всі канали правди перекриті — українські телеканали кримчанам недоступні, газети до Криму не доставляються, альтернативної правдивої інформації кримчани практично позбавлені...

Повна версія статті — <http://www.day.kiev.ua/uk/article/media/nezvezhayuchi-na-ostrivci-oporu>

Екатерине II? Сквозь густые каменныє брови плятиться на кримскую столицу антирусский виршплет Шевченко, а вот памятника Лермонтову в кримской столице не сыскать.

Якби автор статті мав ширший кругозір, то знов би, що Петро Григоренко зовсім не русофоб, жив він у Москві і найближчими його друзями та соратниками в борьбі за права людини були етнічні росіяни, такі, зокрема, як Олексій Костерін. Та і Тараса Шевченка зараз у Криму частіше намагаються показати як російськомовного, а якщо зважити на те, з ким він таємно чатає, то русофобом. Водночас не шанувати, скажімо, окремо взятого російськокультурного (чи то російсько-безкультурного?) Васильєва ще не означає бути русофобом. Во, приміром, на концерті я побувала з великим задоволенням, і мені зовсім не зауважало, що дівчата танцювали у російських національних костюмах, як і не завадила бурхливим оплескам «ворожа» мова популярної української пісні «Чорнобривці».

До речі, трохи більше, як за місяць, має припинитися пeregесстрація кримських ЗМІ. Взагалі зареєстровано їх було в Криму близько трьох тисяч. Серед них активно діючих на нинішній день — 750. Росія готова приняти до свого лона лише 250 — найкращих. Себто, треба розуміти, здатних без сумнівів та мук совісті майстерно зомбувати кримчан. Півтисячі газетярських колективів автоматично поповнять армію безробітніх. Не без суму дізналася, що нижня планка виплат з безробіття — 850 руб. на місяць, а верхня — близько чотирьох тисяч. Шкода колег, бо це будуть здебільшого не ті, кого «укусили» та хорить прагненням «кусати» інших.

Тамара ФЕДОРЕНКО

ПЛЕКАТИ В ЮНИХ ЛЮБОВ ДО СЛОВА

Про Всеукраїнський літературний конкурс ім. Володимира Дроціка відомо не лише в Червонограді. Завдяки невтомному організаторові конкурсу Ігорю Даху він набуває все більшої популярності. Адже шахтарський поет Володимир Дроцік вартий того, аби про нього пам'ятали країни. І хоча пішов він за межу Вічності зовсім молодим, але встигнув багато зробити для рідного краю, рідної України.

Мене завжди бентежили краї, Де журавлі свою лишили тугу. Вони впітали в почуття мої Мелодію ясного виднокругу.

(Володимир Дроцік,
«Осінній сон»)

Конкурс представлений такими номінаціями, як «Дитяча книга», «Поезія», «Проза», «Авторська пісня», «Краєзнавство». Організатори тішаться, що з кожним роком зростає художній рівень робіт, які подаються на конкурс. Але найбільше Ігор Дах тішиться успіхам юних поетів та прозаїків, котрі наділені даром дивовижно відчуваю гармонію земного буття. Тому твори наймодніших учасників сповнені дивовижним світлом доброти, радості. І ці юні паростки потребують захисту та підтримки з боку дорослих, досвідчених наставників.

Саме завдяки участі у IV конкурсі мала змогу познайомитися з юними вихованцями Ігоря Даха, який, крім своїх численних громадських обов'язків, очолює також Червоноградське відділення Малої академії літератури та журналістики (МАЛІЖ). Ігор Дах — обдарована творча особистість, незмінний організатор численних літературних заходів. Він є засновником літературно-мистецького об'єднання «Третій горизонт», часопису «Літературний Червоноград» та художньо-літературного

тійні супутники творчого стилю І. Даха.

І до цих слів не можна не приєднатися, адже лише шира, небайдужа людина здатна по-батьківськи турбуватися літературно обдарованими дітьми. Таку місію взяв на себе Ігор Дах, започаткувавши цікавий видавничий проект, завдяки якому виходять твори маліжан (як додаток до газети «Літературний Червоноград»). На зашти, є у Червонограді і небайдужі освітяни. Завдяки співпраці з директором Червоноградської школи № 9 Любов'ю Денисюк відбувається постійний творчий діалог між викладачами та їхніми обдаровани-

ми вихованцями. І це не просто творчий діалог, а постійне взаємозагаження, обмін ідеями. Бо у творчих дітлахів таки є чому повчитися!

*Мое місто над Бугом,
Копрів загадкова даль.
Помаранчевим кругом
Вже день розгортає шаль.*

«В особі Ігоря Даха маємо не декларативного, а широго патріота рідної землі, українського народу, — пише у передмові до поетичної збірки Ігоря Даха «Живу, як усі...» літераторка Надія Олемар. — Людяність, доброта — пос-

може долучитися до маліжанської родини. Головне — бажання творити, пізнавати світ прекрасного.

Напевно, творчі особистості обов'язково рано чи пізно мають зустрітися, аби на тихненno працювати над спільню справою. Ігор Дах та Василь Тарчинець щедро діляться своїм досвідом з юніми вихованцями. Нині «Рекітське сузір'я» — це дивовижне братство старших та зовсім юних, спільне прагнення творити і дарувати наснагу людям. Чи випадковістю є те, що фестиваль відбувається на Срібній землі (адже сам так називають Закарпаття)? Звісно, що нічого випадкового не буває. Василь Тарчинець родом із с. Рекіти, тож недаремно саме рідна земля наснажила його на активну діяльність.

Наши читачі вже знайомі з діяльністю Малої академії літератури і журналістики — творчою організацією, метою якої є підтримка юніх творчих особистостей. МАЛІЖ заснована у 2002 році. Ректором МАЛІЖ є письменник Василь Тарчинець, військовий журналіст, полковник Збройних Сил України. У 1975 році Василь Тарчинець закінчив факультет журналістики Львівського вишого військового училища. Під час створення Збройних Сил України багато зробив для упорядкування інформаційного простору Міністерства оборони. Іого громадська діяльність — то не просто данина моді, а віддана праця задля пошуку юніх обдарувань. Саме з ініціативи Василя Тарчинця 9 серпня 2002 року і було засновано Малу академію літератури й журналістики (на громадських засадах він є її ректором). Завдяки ініціативі пана Василя з'явився Міжнародний фестиваль юних поетів і прозаїків, журналістів, митців фото і малюнку, авторської пісні та літературно-мистецьких композицій «Рекітське сузір'я». Нині цей фестиваль — широко відомий в Україні; кожен охочий

Наталія ОСИПЧУК, письменниця, член НСПУ

ВІРШІ НАШОГО ДИТИНСТВА

Дмитро ПАВЛИЧКО

Щаслива художня доля суплилася цьому талановитому поетові (народився 1929 року), 85-річчя від дня народження якого минуло у нинішньому вересні. На його чудових віршах виросло не одне покоління малих, і дорослих читачів. Мабуть, кожен із нас бере жеж в серці дзвінкі, сонячні рядки про його рідні Карпати, вкриті буковими і смerekовими лісами гори. То була його найперша любов — любов до рідного краю, до мовчазного селянина-гуцул, який століттями гнув спину на сітих, багатих. Він, власне, і з'явився у цей близькій світ у бідній гуцульській родині в селі Стопчатові на Івано-Франківщині.

Дітям дошкільного і молодшого шкільного віку давно вже полюбилися Павличкові вірші з книжок «Дядько Дош», «Де найкраще місце на землі», «Обруч», а старшим школярам — поезії про кохання зі збірки «Гаєнниця твоого обличчя», пісня «Два кольори», кінофільми «Сон» та «Захар Беркут» за сценаріями поета. А кого з дітей різного віку не зачарує його поема-казка «Золоторогий олень», створена в дусі поширеніх у Карпатах сюжетних пісень-розвідів з коломийковим розміром?

Василь ЛАТАНСЬКИЙ, вчитель-україніст

ДЕ НАЙКРАЩЕ МІСЦЕ НА ЗЕМЛІ

Де зелені хмари яворів
Застили неба синій став,
На стежині сонце я зустрів,
Привітав його і запитав:
— Всі народи

бачиш ти з висот,

Всі долини і гори

на землі народ?

Де ж найкраще місце на землі?

Сонце посміхнулося здаля:

— Правда, все я бачу

з висоти,

Всі народи рівні. А земля

Там найкраща,

де вродився ти!

Виростай, дитино,

й пам'ятай:

Батьківщина —

то найкращий край!

ОБРУЧ

Біжить хлопчик,

білий чубчик, мов курча;

Підганяє паличкою обруч.

За ним сонце, наче мати,

— навздогін;

Щоб не впав, бувा,

та не побився він!

По долині, по стежині,

біля круч

Біжить сонце, білий чубчик

та обруч!

І нема, немає в світі далини,

Де спинилися б

невтомні бігуни.

Ах, обруч! Куди,

куди він так жене

По стежині через поле

весняне?

Я питаюсь, бо ж то я —

оте хlop'я,

А те сонце —

то матусенька моя.

СМЕРІЧКА

Стойте смерічка на горі

У сонці, наче в янтарі.

І ми до неї в гості йдем

Вона росте, і ми ростем.

Стойте смерічка на горі

В снігу, неначе в кептарі.

І ми до неї в гості йдем

Вона росте, і ми ростем.

НІЧНИЙ ГІСТЬ

Хтось постукає уночі.

Швидко я знайшla ключі,

Відчинила, і до хати

Зайчена зайшla вухате.

Стало в кутику сумне,

Каже: «Заночуй мене!

Бо надворі завірюха

І мороз хапа за вуха!»

Батьків я взяла кожух,

Вкрила зайця з ніг до вух

ВІРШІ НАШОГО ДИТИНСТВА

Дмитро ПАВЛИЧКО

Щаслива художня доля суплилася цьому талановитому поетові (народився 1929 року), 85-річчя від дня народження якого минуло у нинішньому вересні. На його чудових віршах виросло не одне покоління малих, і дорослих читачів. Мабуть, кожен із нас бере жеж в серці дзвінкі, сонячні рядки про його рідні Карпати, вкриті буковими і смerekовими лісами гори. То була його найперша любов — любов до рідного краю, до мовчазного селянина-гуцул, який століттями гнув спину на сітих, багатих. Він, власне, і з'явився у цей близькій світ у бідній гуцульській родині в селі Стопчатові на Івано-Франківщині.

Дітям дошкільного і молодшого шкільного віку давно вже полюбилися Павличкові вірші з книжок «Дядько Дош», «Де найкраще місце на землі», «Обруч», а старшим школярам — поезії про кохання зі збірки «Гаєнниця твоого обличчя», пісня «Два кольори», кінофільми «Сон» та «Захар Беркут» за сценаріями поета. А кого з дітей різного віку не зачарує його поема-казка «Золоторогий олень», створена в дусі поширеніх у Карпатах сюжетних пісень-розвідів з коломийковим розміром?

Василь ЛАТАНСЬКИЙ, вчитель-україніст

ДЕ НАЙКРАЩЕ МІСЦЕ НА ЗЕМЛІ

Де зелені хмари яворів
Застили неба синій став,
На стежині сонце я зустрів,
Привітав його і запитав:

— Всі народи

бачиш ти з висот,

Всі долини і гори

на землі народ?

Де ж найкраще місце на землі?

Сонце посміхнулося здаля:

— Правда, все я бачу

з висоти,

Всі народи рівні. А земля

Там найкраща,

де вродився ти!

Виростай, дитино,

й пам'ятай:

Батьківщина —

(Продовження.
Поч. у № 42-46)

Після приєднання західних областей до України в 1939 році податки селянам обчислювалися за наявності у них орної землі. Ці дані збереглися і після звільнення західних областей від німецької окупації, але подальші події потребували значного уточнення.

Навесні 1944 року після визволення Західної України від фашистів почалася широкомасштабна операція проти ОУН-УПА. Після знищенння вояків УПА їхні сім'ї виселялися з населених пунктів, а землю їхні обробляли родичі чи знайомі. Будівлі використовувались для потреб села: лазня, медпункт, сільський клуб, квартири для вчителів...

У квітні 1948 року в село Горохолино, де я був уповноваженим райкому партії, обліковчиком всієї землі селян був призначений старенький землемір з сусіднього села Похівки, бо місцевого землеміра не знайшли. В середині травня, в суботу, землемір прийшов до мене в сільраду і сказав:

— Я закінчив облік усієї землі, яка належить селу. Обміряв і ту землю, яку обробляють родичі вивезених або їхні знайомі. Зарахую додому, а в понеділок передам усі ці виміри вам, а ви їх передасте в район для нового нарахування податків.

Не один понеділок я чекав землеміра, схильованій його сміливим вчинком. Нарешті голова сільради мені сказав, що старенький землемір дуже захворів і усі дані залишились у нього. Обчислення податків на 1948 рік в районі зробили за старими даними.

Наприкінці 1948 року райком партії прийняв рішення про проведення суцільної колективізації в районі. Для початку було обрано невелике село Похівка, яке було в чотирьох кілометрах від районного центру. Це село було обрано ще й тому, що верховодив там один з впливових керівників ОУН-УПА, який діяв під псевдонімом Кармелюк.

На новий 1949 рік в Похівку виїхала група радянсько-партийного активу в кількості 50 осіб, куди входили всі керівники райкому партії, райвиконкому, комсомолу, МДБ, міліції, суду, прокуратури. Кожна група мала свою ділянку роботи в селі для проведення агітації за колгосп і безпосередній збір заяв про вступ до нього. Керівники району проводили окрему роботу з найбільш впливовими селянами, від яких залежала успішна організація колгоспу.

Мені також виділили ділянку роботи. Я зайшов до хати одного селянина і звернув увагу на те, що на ліжку лежав хворий хазін. Я підійшов до ліжка і ледве відізнав його: це був старенький землемір. Під час тривалої розмови він розповів мені про обставини, що не дозволили йому передати мені результати замірів землі в селі Горохолино.

Попрошавшись тоді зі мною до понеділка, землемір пішов до своїх родичів у сусіднє село. Йшов він лісовою стежкою. До родичів залишалось зовсім недалеко. Раптом на стежці з'явилися двоє озброєних людей з тризубами на кашкетах. Старий одразу зрозумів, з ким має справу. Вони зупинили його і почали розпитувати: хто він, звідки йде, до кого, де живе? Землемір, побачивши перед собою своїх земляків, розповів їм все.

Уважно вислухавши землеміра, вони запитали:

— Ви — стара людина, не вже досі не зрозуміли, з ким

у своєму житті ви маєте справу? Вам що, своєї землі мало, що ви міряєте і ту землю, яка вам не належить? Ця земля належить нашим людям, які віддають своє життя за вільність, самостійність, незалежність України! На ділі ви допомагаєте сівітам грабувати наших захисників.

Але землемір відповів, що він повинен передати ці списки голові сільради для нарахування податків на новий рік. Вояки, побачивши, що старий нічого не зрозумів з того, про що так довго з ним говорили, відібрали земельні списки, а землеміра побили. Досі він не може собі пробачити помилку, яку допустив у кінці свого життя. Перед його пам'яттю пройшло багато подій, свідком яких він був. Тепер він дивився на них по-новому, і бажав лише одного: щоб його діти не зробили подібних помилок, щоб вони були вірними слугами свого народу.

Селянин висловив свою думку стосовно тих подій, свідком яких він був у 1946 і 1947 роках, коли багато лю-

муваннях ОУН-УПА. Це були колгоспні активісти: бригадири, бухгалтер, рахівник, завідувачі ферм, комірник. Всі вони були учасниками розгрому фашистської Німеччини і мали медалі «За Победу над Германиєю»...

Навесні 1948 року село Горохолино готувалось до державної позики. Сільська рада разом із сільським активом довели до кожного селянину суму, на яку він повинен був підписатись і внести готівкою сільському фінансовому.

У день оголошення позики я зі своєю групою відбудув у село. В мою групу входили Марчук — секретар райкому комсомолу, Михнюк — бухгалтер МТС, міліціонер Дида.

У другій половині дня в сільській раді були запрошенні жителі села, від яких залежав успішність проведення позики.

Це були порівняно заможні люди, які повинні були підписатися на позику і внести готівкою по тисячі і більше карбованців. Зібрались близько десяти селян. Це були літні люди з великим досвідом життя. Серед них був Сапіжак, який проживав біля сільради.

Вирішили бесіду почати з

потім різко піднявся зі стільця і вийшов з кімнати. Він пройшов повз нас, не повернувшись головою. Я зайшов до кімнати, де проводив «бесіду» Марчук. Він розповів мені подробиці цієї «бесіди». Не брав участі в ній лише міліціонер Дида. Він був стороннім спостерігачем.

Через 15 хвилин з'явився Сапіжак. Без жодного заживо слова він підписався на державну позику на дві тисячі карбованців і здав їх готівкою.

На другий день, вранці, Сапіжак поїхав у районну лікарню, зняв побої і подав заяву в районну прокуратуру. На Марчука і Михнюка була порушена кримінальна справа.

Сапіжак нам «допоміг». Після того, як він пішов із сільради, присутні селяни без заживих розмов підписались на позику і здали готівку. Чутки про «методи» Марчука під час підписки на позику швидко розійшлися по селу. За два дні ми виконали план підписки на державну позику і здачі підписаної суми готівкою.

На третій день я прибув у райком партії і доповів пер-

крили завішенні вікна. На дворі посилювалась завірюха. Я попросив Івануса розповісти про себе більше. Мені цікаво було послухати місцевого жителя, якін ставиться до тих подій, що відбуваються у нас і в світі.

Іван чомусь набрав повні груди повітря, раптово відхинув і почав:

— Сім'я наша — це батько, мати, сестра Оля і троє братів, з якими я наймолодший. Оля працює в райкомі комсомолу. Середній брат Петро — в міліції, старший Сергій — в райспоживспілці.

Вересні 1939 року наша сім'я зустріла схвално. Вірили, що попереду нас чекають великі звершення. Також схвално зустріли повідомлення про те, що західні області увійшли до складу України. Навесні 1941 року йшли розмови про те, що перед організацією колгоспів заможні селяни будуть виселені. Складались на них списки.

З початком війни 1941 року були припинені всі заходи з передбудови народного господарства. Німецькі війська ми зустріли вороже, але опору їм не виявляли.

з'являвся, бо знат, що керівник району знову почне наполягати на виконанні поперединь незаконної вимоги.

Всі дії багатьох присланіх зі сходу України керівників привели до того, що Іван Іванус стався займати нейтральну позицію стосовно тих подій, які відбувались навколо.

Вночі мені потрібно було вийти з хати. Я підійшов до вікна. На дворі світив місяць. Хурделица ще більше лютувала. Я вийшов у сіні і хотів відчинити двері на двір, коли раптом почув кроки, що наближались. «...Скрип... скрип» — віддавалось в мозку. Промайнула думка: «Попалися!».

Ятих зайшов до кімнати і розбудив свого товариша. Ми підготували зброю і підійшли до вікна. Було добре видно, що біля вхідних дверей стоять нерухома постать непідомого.

Іванус голосно вигукнув, щоб почув той, хто стояв біля дверей:

— Підійди до вікна!

Постаті непідомого почала рухатися і скоро стояла простої нашого вікна.

— Петре! А чого ти тут в таку погоду?! — вигукнув здивовано Іванус.

У невідомому юнакові Іван відізвав комсомольця з сусіднього села. Петро відповів, що він йшов до родичів і в негоду заблукав. Іванус сказав, що в нас вже немає місця і порадив заночувати у сусідів, а вранці ми разом пойдемо додому. Петро вислухав пораду і відійшов від дверей. Зранку ми зайшли до сусіда, який нам сказав, що вночі до них ніхто не заходив.

Пізніше при зустрічі Петро нам розповів, що тієї ночі його забрали вояки ОУН-УПА і повели в своє розташування. Заметіль посилювавася, вони зайдли до якоїсь хати погрітися. Петрові вдалося втекти від них. Втікаючи, він натрапив на хату, де почували ми. До сусіда він не пішов, як радив Іванус, бо були відомі його звязки з ОУН-УПА...

Підпілля ОУН-УПА добре знало про діяльність Марчука, поступово підбираючись до нього з метою знищенння за активну участі в ліквідації формування ОУН-УПА в 1944-1946 роках.

Пізнього весняного вечора 1949 року я залишився сам в сільській раді у Горохолино. До кімнати зайшов оперуповнаважений райвідділу МДБ лейтенант Загрядський. Коли ми залишилися самі, повідомив про те, що цієї ночі в сусідньому гірському селі відбудеться весілля, на якому обов'язково повинні бути представники ОУН-УПА. Лейтенант запропонував мені взяти участь у цій «зустрічі». Прийшли ми в село пізно вночі. Загрядський пішов, щоб уточнити обстановку. Він невдовзі повернувся і сказав, що бандітів на весіллі не буде. Мабуть, їм хтось повідомив про небезпеку.

Ми поверталися в село, звідки прийшли. По дорозі попереду заблімали ліхтарі. Ми зупинилися, чекаючи, коли вогніки наблизяться до нас.

— Стой! Кто ідет! — прогучав лейтенант.

— Свої! — відповів хтось російською мовою.

Загрядський скомандував:

— Всем оставаться на мес-

те, старший ко мне!

До нас підійшов військовий. Загрядський увімкнув свій ліхтарик, ми побачили перед собою старшого лейтенанта. Позаду нього стояв ще один військовий. А за ним — підвода, запряжена двома добрими кіньми.

(Закінчення на 15-й стор.)

Степан ХМАРНИЙ

ПРАВДА

ПРО ОУН-УПА (не вся...)

Сапіжака. Я залишився в першій кімнаті, де перебувала більшість селян, Марчук з Михнюком і Дидою запростили Сапіжака в другу кімнату.

Я розпочав розмову з літніми селянами про їхнє життя.

У другій кімнаті Марчук сів за стіл. Проти себе посадив Сапіжака і почав говорити про його антирадянську діяльність. Під час німецької окупації він був поліцієм. Після звільнення Бандера разом з Мельником почали посилювати від німців, а також показував обхідні дороги через перевали в Карпатах, уникаючи замінованих шляхів.

Райвідділ МДБ зібрав небайдужі документи на Сапіжака, які говорили про його антирадянську діяльність. Під час німецької окупації він був поліцієм. Після звільнення від німецької окупації на Сапіжака не буде компрометуючих матеріалів, тому що він допомагав людям, оберігав їх від німецької сваволі. Тепер стало відомо, що він постійно підтримував зв'язки з ОУН-УПА.

За антирадянську діяльність Сапіжак був засуджений на 25 років заслання і виселення за межі України.

Міліціонер Дида був звільнений з органів МВС за неправдиві свідчення на Марчука і Михнюка під час проведення державної позиції в селі Горохолино. Він був попереджений, що за розповсюдження антирадянської інформації буде притягнений до суворої відповідальності.

З розповіді офіцера ми дізналися, що вони розшукують зниклого з їхньої військової частини лейтенанта, який під час виборів у цьому селі разом з секретарем райкому комсомолу очували у вчительському. Цей лейтенант зник, і командування військової частини дійшло висновку, що зниклий офіцер поїхав до вчительського. Вони вже заходили до вчительського, розпитували про зниклого лейтенанта, але їм відповіли, що до них ніхто не приходив. Старший лейтенант сказав, що вони вишувають у Станіславі, де розташована їхня військова частина.

Загрядський побажав їм щасливої дороги, а ми пішли до надійного селянина, повечеряли там і лягли спати, організувавши свою охорону.

По дорозі до райцентру ми зайдли в сусіднє село Городхіно. До Загрядського підійшов селянин і розповів йому про те, що цієї ночі незнайомі військові забрали в нього кабана, повантажили на півводу, запряжену двома кіньми, і повезли в невідомому напрямку. Наші сумніви стосовно тих військових, яких ми зустріли вночі, розсіялись.

Лейтенант Загрядський повідомив в обласне управління МДБ про свої підозри. Було проведено слідство, внаслідок чого органи державної безпеки розкрили злочинну групу військових, які систематично займались грабежами місцевого населення. Старший групи був розстріляний, інші одержали різні строки ув'язнення.

За роки роботи в апараті райкому партії я переконався в тому, що теорія і практика верхівки компартії не відповідає широким інтересам народу, а тому я шукав нагоди, щоб вийти з системи партійної номенклатури.

17 серпня 1949 року я склав вступні іспити в Ровенський державний учительський інститут. А 19-го прибув у Богородчани. По дорозі додому я зустрів знайомого працівника райвідділу МДБ, який повідомив мені новину: цієї ночі в райтікарні був убитий Микола Марчук, секретарем райкому комсомолу. Була створена пошукова група з собакою, який пішов по слідах злочинців. Зробивши коло по місцевості до шести кілометрів, собака привів пошукову групу у райцентр і зупинився біля підвальєвого сектору. Тут сліди обірвались.

На похороні Марчука приїхав капітан зі Станіслава, який очолював групу під час операції зі знищеннем вояків ОУН-УПА в 1944-1946 роках. Він розповів, що з 14 членів групи, які залишились живими після виконання особливого завдання, 13 чоловік були знищені в різні часи підпіллям ОУН-УПА. Останнім, чотирнадцятим, був Марчук.

Мати Марчука забрала тіло свого сина в Заболотів. Основнимвинуватцем у заги-

белі Миколи Марчука був оголошений Іван Іванус, який начебто помстився йому за свою сестру. Його декілька разів викликали в райвідомство. Через свою сім'ю Іван повідомив про те, що він на виклик не з'явився, бо добре знає, що його заарештують і пред'являть обвинувачення у вбивстві Марчука. Іванус розповів членам своєї сім'ї, що вбивце бути він не може хоча б тому, що в ту ніч він очував у голові сільради далекого від райцентру села.

На Івана Івануса була зроблена засідка, згодом він був убитий без перестрілки.

У відповідь на вбивство Миколи Марчука органи МДБ вивезли з райцентру 14 сімей, в тому числі і сім'ю вбитого Івана Івануса з його сестрою Ольгою, а також сім'ю хазяїна, який не погодився віддати свою дочку на нічну «бесіду» з начальником розівідділу МДБ.

Прошли роки...

Влітку 1959 року я перебував на лікуванні в Одесі. Після процедур вирішив війти на пляж. Проходячи по узбережжю, звернув увагу на чоловіка, який нагадував мені давнього знайомого. Я не помилився. Ми розговорились. Виявилось, що він працює в Богородчанському райкомі партії, звідки я вибув на навчання в Ровенський учительський інститут. У кінці бесіди я його спіткав, без надії одержати ствердину відповідь:

— Чи знайшли справжнього вбивцю секретаря райкому комсомолу Миколи Марчука?

Він відповів:

— Можна сказати, так! І зовсім випадково. В центрі міста знаходиться будинок культури. Біля нього розташовані стадіон, через який протоптана стежка, що вела до жителів будинків біля стадіону. Після літньої зливи утворилися велики калюжі. Діти, які бігали по цій широкій стежці, звернули увагу на те, що вода з утворених дощових калюж збігає не під будинок культури, а під землю неподалік від стежки, по якій вони бігали. Діти повідомили про це своїм батькам.

Були викликані працівники КДБ і міліції. Вони відкрили бункер, з якого витягли друкарську машинку і деякі документи, які говорили про існуючу в райцентрі глибоко законспіровану молодіжну організацію ОУН-УПА.

В одному з документів значилося: «За активну участь у знищенні формувань ОУН-УПА в Зabolotівському та інших районах Станіславської області Микола Васильович Марчук, як зрадник України, оголошується вирок — розстріл. Вирок виконано в ніч з 18 на 19 серпня 1949 року».

Підписів членів організації під вироком не було. Списків членів підпілльної організації ОУН-УПА в бункері не виявили...

Підпільні працюють всередині криївки. Хмельницька область, 1950 р.

Фото з архіву Центру досліджень визвольного руху

УКРАЇНСЬКИЙ КАЛЕНДАР

ЛИСТОПАД

21

1918 р. — поляки окупували Львів, столицю ЗУНР. Уряд ЗУНР переїхав до Тернополя, згодом до Станіслава.

1919 р. — країни Антанти визнали Галичину складовою Польщі.

1920 р. — Армія УНР перешла Зброчу на територію Польської держави, де була інтернована в таборах.

1921 р. — більшовики розстріляли під містом Базаром 359 полонених українських вояків, учасників Другого зимового походу.

2013 р. — вечірнім мітингом на Майдані Незалежності розпочалася Революція Гідності.

Народився:

1830 р. — Андрій Маркевич, український громадський діяч, етнограф, правник, філантроп і музикант. Добився дозволу на перше повне видання творів Тараса Шевченка («Кобзар» під редакцією В. Доманицького, 1907).

22

1764 р. — указом Катерини II скасовано гетьманство в Україні.

1960 р. — запорізький завод «Комунар» випустив першу партію малолітражних легкових автомобілів «Запорожець».

2004 р. — початок Помаранчевої революції. Від 2005 року відзначається як День Свободи.

23

День пам'яті жертв голодоморів і політичних репресій в Україні.

1708 р. — Російська православна церква з політичних міркувань піддала анафемі українського гетьмана Іоанна Mazepa.

Народився:

1935 р. — Володимир (Сабодан), представитель Україн-

М. Грушевський

ської православної церкви (МП) (з 1992).

Помер:

1983 р. — Микола Бажан, український письменник, філософ, поет.

24

1638 р. — козацька рада в урочищі Маслов Стан затвердила «Ординацію Війська Запорозького реєстрового» — статут запорозьких козаків.

2004 р. — Центральна виборча комісія України оприлюднила офіційні результати виборів Президента України, які згодом були опротестовані і скасовані.

Народився:

1871 р. — Микола Вороний, український поет, письменник, перекладач, режисер, актор, громадсько-політичний діяч, театрознавець, один із засновників Української Центральної Ради. У 1917 р. був одним із засновників і режисерів Українського національного театру.

У часи Російської імперії назавав переслідування від поліції. Член РУП. Жив в еміграції у Відні та Львові. Працював у пресі. У 1920-1926 рр. — знову в еміграції. У 1926 р. повернувся в УРСР. Викладав у Харківському музично-драматичному інституті, згодом у Києві в Всеукраїнському фотокіноуправлінні ін. Батько поета Марка Вороного.

25

1905 р. — у Лубнах вийшов друком перший номер газети «Хлібороб», першого легального українського видання в підросійській Україні.

1941 р. — наказ гітлерівського командування про арешт і страту членів ОУН-Війська підпілля.

Народилися:

1838 р. — Іван Нечуй-Левицький, український письменник, перекладач, педагог.

1855 р. — Дмитро Яворни-

М. Вороний

ГОЛОДОМОРУ ПЕРЕДУВАЛО ПОНД П'ЯТЬ ТИСЯЧ

АНТИСТАЛІНСЬКИХ ПОВСТАНЬ СЕЛЯНСТВА

Геноциду українців передувало 5000 повстань, заявляють історики, спростовуючи міф про відсутність спротиву українських селян більшовицькому режиму. Про це повідомили УНІАН у прес-центрі Центру досліджень визвольного руху. Історик Володимир В'яtronovych пояснює: «Побутує міф про відсутність спротиву українських селян більшовицьким грабіжникам напередодні та під час Голодомору. Але навіть в ті страшні часи тисячі українців боролися, зокрема зі зброєю в руках, відстоювали своє право на свободу та життя».

За даними істориків, українські повстання 1930-1932 років поставили під загрозу реалізацію планів Сталіна. Режим боявся, що український спротив призведе до його падіння: адже у першому півріччі 1932 року 56% протестних виступів у СРСР припадали на Україну. Тому диктатор завдав страшного удару у відповідь, яким став штучно організований голод.

«Згадуючи мільйони жертв цього страшного злочину, слід особливо пом'янути тих, хто до останнього чинив спротив. Завдяки кожному із цих людей нас не знищили як народ у 1933-му. А пам'ять про них робить нас непереможними сьогодні», — за-значив В. В'яtronovych.

Як нагадали в Українському інституті національної пам'яті, центром опору більшовицькій політиці колективізації стало українське село. У 1930 році в Україні відбулось понад 4 тис. масових протестних виступів, у яких взяли участь, за оцінками дослідників, близько 1,2 млн. осіб. За перші 7 місяців 1932 року органи ГПУ (головне політичне управління) зафіксували в УРСР понад 900 виступів, що становило 56% усіх антивладивідних виступів у СРСР. Тоді ж з колгоспів в Україні вийшли 41 200 селянських господарств, близько 500 сільських рад відмовлялися приймати нереальні плани хлібозаготівель. «Голодуючі селяни нападали на

зерносховища, де зберігалось відбране у них зерно, саботували роботу колгоспів, а з посиленням свавілля та викликаного ним голоду взялися за зброю: у 1932 році зафіксовано понад 1000 актів збройного спротиву режиму», — зазначили у прес-центрі і додали: «Цей стихійний спротив і став основою звинувачень у підготовці на весну 1933 року повстання в Україні, які були використані окупаційною владою як вправдання вбивства голодом».

Щорічно у четверту суботу листопада Україна згадує жертв Голодомору. Цього року Український інститут національної пам'яті підтримав традицію, започатковану Громадським комітетом із вшанування пам'яті жертв Голодомору-геноциду 1932-1933 років в Україні. Відповідно заходи з нагоди 81-х роковин Голодомору будуть присвячені, зокрема, пам'яті тих, хто чинив спротив геноциду. Національні пам'яті заходи пройдуть під гаслом: «Голодом вбивали нашу свободу. Не підкорені у 33-му — непереможні сьогодні!».

Підпільні працюють всередині криївки. Хмельницька область, 1950 р.

Фото з архіву Центру досліджень визвольного руху

цький, дослідник козацької старовини, етнограф і археолог

«ZINCIR. ЛАНКИ ПАМ'ЯТІ»
ВИСТАВКА КРИМСЬКОТАТАРСЬКОГО
МИСТЕЦТВА У КІЄВІ

До 29 листопада в столичному Центрі української культури та мистецтва приватиме виставка кримськотатарського мистецтва «Zincir. Ланки пам'яті».

Ця виставка – продовження проекту кримськотатарської культури «Zincir» («Зінджир»), в рамках якого у Києві проходять мистецькі виставки. «Zincir. Ланки пам'яті» вперше об'єднає декоративно-прикладне мистецтво і сучасну фотографію.

На виставці представлені роботи кримськотатарських майстрів, що перебувають у приватних колекціях Києва, а також фотографії кримськотатарського фотохудожника, який виступає під псевдонімом BAYKUS.

На виставці декоративно-прикладного мистецтва можна побачити елементи народних ремесел, які згадувались в епосі та легендах Криму. В експозиції – близько ста витворів кримськотатарського декоративно-прикладного мистецтва: керамічні панно й настінні тарілки, килими, батик-панно, гончарний посуд, розпис по склу, різьба по дереву, кавові столики, ювелірні вироби, срібна філігрань, вишивка шовком, золоте шиття, пластика малих форм, фігурки людей в народних костюмах та традиційні іграшки.

Любок до своєї землі чітко відстежується в роботах кримськотатарських майстрів. Предмети мистецтва просякнуті художньою гармонією та естетикою, унікальним поєднанням майстерності, делікатності та елегантності. Вони вже не одне століття викликають захоплення у естетів усього світу. Витвори корінніх промислів Криму стали об'єктом захоплення багатьох колекціонерів та прикрасили світові колекції.

Організатори виставки: Центр української культури та мистецтва; Центр культури та ремесел «Тамга»; Центр фольклору та етнографії, кафедра фольклористики Інституту філології Київського національного університету імені Тараса Шевченка.

Центр української культури та мистецтва
 Київ, вул. Хорива, 19-В
 м. Контрактова площа (вихід з метро
 в бік Верхнього і Нижнього Валів)
 (044) 425-12-66, www.dolesko.com

СТАВ МУЗЕЙ ЛАУРЕАТОМ!

Нешодавно у Волинській ОДА проведено урочисту церемонію нагородження переможців регіонального етапу Всеукраїнського конкурсу якості продукції «100 кращих товарів України» у 2014 році. Серед переможців гідне місце посів і Музей історії сільського господарства Волині-скансен (директор – Середюк Олександр Миколайович), якому був вручений Диплом у номінації «Роботи та послуги, які виконують або надають у побутовій та виробничі сферах, – екскурсійні послуги».

Музей-скансен, що знаходиться в селищі Рокині Луцького району (за 12 кілометрів від міста Луцьк), пропонує широкий спектр музейних послуг для відвідувачів. Це не тільки традиційний огляд експозицій, екскурсії по семи залах центральної експозиції, але й активні екскурсії в експозиції просто неба – скансені «Козацький зимівник». Тут

можна спробувати в роботі стародавні знаряддя праці, скуштувати страви української національної кухні, послухати народних музик і заспівати разом з ними, закружляти в запальному танці, а також покататися на конях (верхні і на бірчці), переношувати у запашному сіні, охолодитися у ставку.

Місцеві умільці традиційних українських ремесел проведуть майстер-класи, де власною рукою можна виготовити народну іграшку, розписати писанку, виліпити миску тощо. Інтерактивні екскурсії стали традиційними в музеї. Молоді нареченні пари часто замовляють проведення тут українського весілля зі всіма звичаями й обрядами, що характерні для Волинського Полісся.

Після традиційної проведеній екскурсії, скуштувавши смачні вареники чи козацький куліш у курені, відвідувачі з неприхованим

азартом виходять на тренувальний майданчик для одержання навичок з козацьких видів бойових мистецтв. Тут інструктори і тренери «Школи козацького гаря» проводять майстер-класи з Бойового гопака, стрільби з лука та навчають майстерності шаблевого бою.

Варто зазначити, що при підбитті підсумків оцінювання члени конкурсної комісії були одностайні в думці, що вся продукція, товари, роботи і послуги, які визнані переможцями в регіональному етапі Всеукраїнського конкурсу якості «100 кращих товарів України» – «Кращі товари та послуги Волині», є чудовим прикладом і переконливим доказом того, що наші підприємства і заклади можуть сповна задовільнити потреби найвиагливіших споживачів національного ринку та виходити на міжнародні ринки.

Н. А. АНТОНОВА,
 науковий співробітник музею
 с. Рокині, Волинь

КЛИЧКО ПРИСВЯТИВ ПЕРЕМОГУ ГЕРОЯМ, ЩО ЗАХИЩАЮТЬ НЕЗАЛЕЖНІСТЬ УКРАЇНИ

Чемпіон світу з боксу у суперважкій вазі за версіями IBF, WBO, IBO і WBA 38-річний українець Володимир Кличко здобув 63-ту перемогу на професійному ринзі. У своєму 66-му поєдинку, який проходив у Гамбурзі (Німеччина), Кличко-молодший нокаутував у п'ятому раунді 33-річного Кубрата Пулєва з Болгарії, повідомляє «Укрінформ». Свою перемогу український спортсмен присвятив героям, що захищають незалежність України, і вигукнув після бою: «Слава Україні!».

У першому раунді Пулев двічі побував у нокдауні. Потім ще раз опинився на настилі у третьому.

У болгарина також були хороші моменти. Один з них стався в п'ятому раунді, коли претендент провів успішну атаку. Але майже відразу ж після цього Кличко наніс йому жорсткий лівий крюк, який відправив Пулева на підлогу. Це стало фінальною крапкою поєдинку. Для Кубрата Пулєва це перша поразка кар'єри: Кличко перервав серію болгарина з 20-ти перемог поспіль.

Болгарський боксер, виходячи у ринг проти чемпіона світу у суперважкій вазі за трьома версіями, був українським, а самовпевненим, за що й поплатився. «Пулев був неймовірно упевнений у собі, навіть самовпевнений. Але він не

зрозумів, у чому різниця між його останнім суперником, у послужному списку якого була 21 перемога і 23 поразки, і, так би мовити, «Лігою чемпіонів». І за це він заплатив сповна. Я дав йому урок. До речі, Девід Хей після подібної моралі теж став країші», – сказав Кличко.

«Дякую всім за підтримку! У нас сьогодні важкі часи. Хочу присвятити свій нокаут, свою перемогу людям, які борються за незалежність. Нашим героям. Я люблю вас! Слава Україні!» – так закінчив своє чемпіонське інтерв'ю після бою Володимир Кличко.

Отже, Кличко-молодший знову захистив титул чемпіона світу за всіма основними версіями, за винятком WBC. Цей титул, який залишив після завершення спортивної кар'єри Віталій Кличко, Володимир зможе оскаржити орієнтовно в 2015 році.

